

GÜZEL ANADOLUM SERİSİ-1

Elmalı Köy

İlhan İŞLER

Elmalı Köy

Elmalı Köy, Anadolu insanının fedakâr sinesindeki; komşuluk, arkadaşlık, yardımlaşma ve zoru kolaylaştıran hayat anlayışını paylaşmaya bir davettir. Bu daveti kabul ettiğinizde; kültür hayatımızın yapı taşlarından olan misafirhaneleri, köy odalarının geleneksel kültürümüzü aktarmadaki rolünü bir kez daha keşfedeceksiniz...

ISBN 978-605-4853-13-7

9 786054 853137

www.kusakyayinlari.com

₺4,50

TABLE

ELMALI KÖY

İlhan İŞLER

YÖN LİAMİE

İsmail Hakkı

İÇİNDEKİLER

**SIRA
ÇOBANLARI**

1

**YAYLA
GÖÇÜ**

14

**NALBANT
İLYAS**

25

34

**KURTLAN
KUŞLAN
YEMEK
NASİP EYLE**

42

KAĞNI

52

**DÜĞÜN
AĞASI**

**KANDİL
GEZERLERİ** 63

BOYUNDURUK 72

PEHLİVAN 82

93

**SU
ARKLARI**

101

**ORMAN
CEZASI**

SIRA ÇOBANLARI

– **Y**arın davarın sırasını bize yazdılar. Meşeye, oduna gidecektik başka zamana kaldı, dedi Kırklıkçı Yusuf.

Hanımı Safiye:

– Bizim sıramız yarından sonra değil miydi, diye sordu.

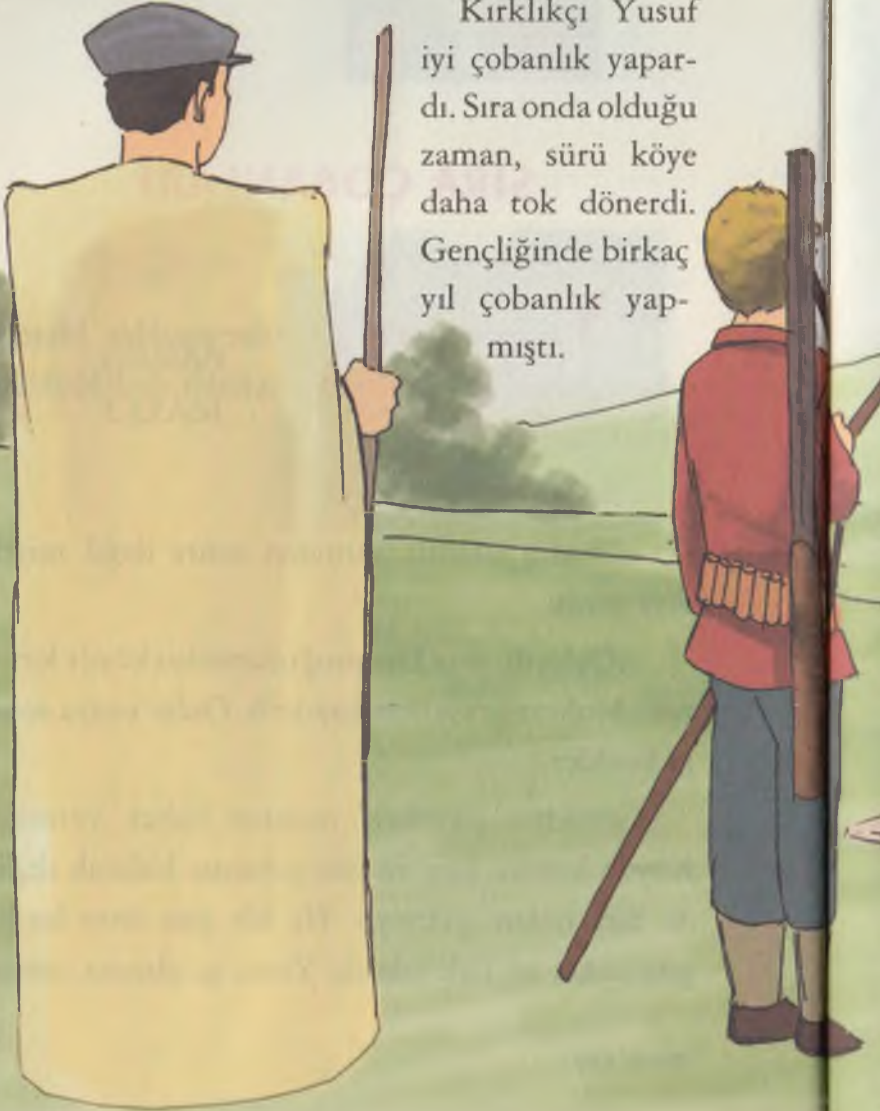
– Öyleydi, ama Demiroğullarından köyde kimse yok. Muhtar sırayı bize kaydırđı. Onlar sıraya sonra gidecekler.

Camiden çıkarken muhtar haber vermişti. Köyün koyun, keçi sürüsü çobansız kalacak değildi. Sıra onlara gelmişti. Ha bir gün önce ha bir gün sonra ne fark ederdi. Yarın işi olmasa önemli

değildi. Muhtarın teklifini içindeki sıkıntıyla kabul etmişti.

Sonbaharda koyunlara çoban tutulmuyordu. Köyde sırayla her gün bir aile sürüye çobanlık yapıyordu.

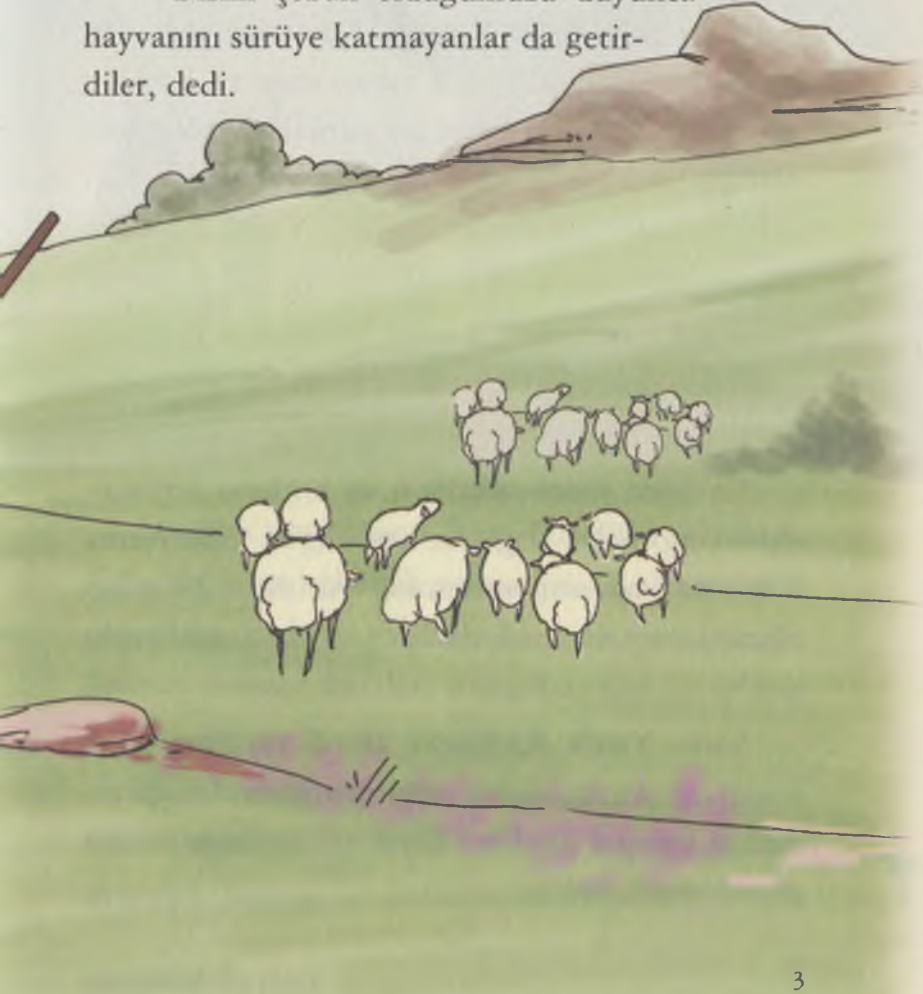
Kırkıkçı Yusuf
iyi çobanlık yapar-
dı. Sıra onda olduğu
zaman, sürü köye
daha tok dönerdi.
Gençliğinde birkaç
yıl çobanlık yap-
mıştı.

Ertesi sabah Kırklıkçı Yusuf ve oğlu Bayram sürüyü önlerine katmışlardı. Sürüyü Yanık Kayalara doğru götürüyorlardı. Sürü her zamankinden kalabalık olmuştu. Çoban köpekleri uzaklaşan koyunları sürüye doğru sürüyor, davarın etrafında dola-
nıyorlardı.

Kırklıkçı Yusuf:

– Bizim çoban olduğumuzu duyunca hayvanını sürüye katmayanlar da getirdiler, dedi.

– Sıraya girmeyenlerin hayvanlarını almayalım baba, dedi, oğlu Bayram.

– Bırak getirsinler. Beş yüzle altı yüz fark etmez. Bize güvendiklerinden getiriyorlar. Hayrımız olur. Hayvanların ağzı yeşillik görür.

Yusuf sırtına eski kepenegini giymiş, başına kasketini takmıştı. Elinde ateşte sertleştirilmiş kalın bir pelit değneği vardı. Kemerine asılı olan bıçağı kılıfındaydı; ayrıca tabancasını ve kavalını beline sokmuştu. Bayram ise günlük giysileriyleydi. Omzunda bir çiftte asılıydı. Elinde kalın bir değnek, belinde fişeklik vardı. Sürü, Yanık Kayalara doğru dağın yamacına yayılmıştı. Kırklıkçı Yusuf:

– Bayram, sen sürünün gerisinden gel, ben önünden gidiyorum. Arkada davar kalmasın, dedi.

En önde giden tekelerin ve koçların boynundaki çingiraklar dağların sessizliğini bozuyordu. Yüzlerce hayvanın melemesi, yürürken çıkardığı uğultulu ses ve kaldırdıkları toz her tarafı kaplıyordu.

Sürü, Yanık Kayaların altına yayılmış sakın sakın otluyordu. Baba, oğul çantalarından çıkardıkları kete ve çörekleri kayaların üstünde sürüyü gözetleyerek yediler.

Mevsim sonbaharın kışa döndüğü günlerdi. Çobanlığın en tehlikeli zamanıydı. Bu mevsimde çobanlığa silahsız gidilmezdi. Ayılar ve sürüler halinde dolaşan kurtlar, son avları için fırsat kollardı.

Yusuf sürüye emanet gözüyle bakardı. Bunca yıllık çobanlığında daha canavara hayvan kaptırmamıştı. Kurtlar ve ayılardan korunmak için çifte

taşırdı. Sabahleyin oğlunu kıramamış, tüfeği ona vermişti. Kendi her ihtimale karşı tabancasını yanına almıştı.

Yusuf kavalı ne zaman öğrendiğini bilmiyordu; ama her zaman çaldığını hatırlıyordu. Çobanlık sırasına gittiği zaman kavalını mutlaka yanına alırdı.

Bugün de öyle olmuştu. Yanık Kayaların tepesine oturdu. Sürünün hepsini görebiliyordu.

Oğlu aşağıda uğurumun kenarındaydı. Hayvanları o tarafa geçmeye bırakmıyordu. İçi rahat halde kavalına üfledi. “Mor Koyun”u çok iyi çalardı. Kavalın sesi koyunların kulağına gidince, koyunlar başını kaldırıp sestten yana bakıyor, sonra otlamaya devam ediyordu. Kaval sesi sürü üzerinde sakinleştirici bir etki yapmıştı. Sanki sürü olduğu yerden kıpırdamıyordu. Yusuf uzun süre kaval çaldı.

Öğlen namazından sonra sürüyü sulamak için koruluğın alt tarafındaki pınara götürüp yalaklardan su içireceklerdi. Yusuf bu kadar hayvanı koruluktan geçirmek istemiyordu.

– Orada mutlaka kurt vardır. Dereye insek çok geç olur dedi. Hayvanlar susamış, huysuzlanmıştı. Bayram, koruluğu dinledi, pınara doğru giden patikada biraz dolaştı, ağaçların arasına baktı:

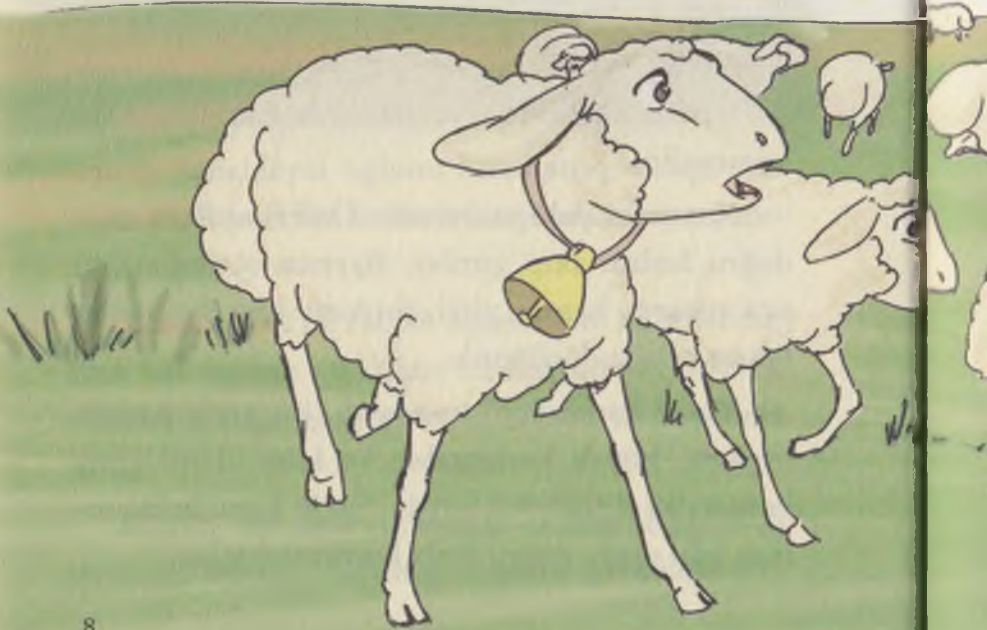
– Baba, sürelim hayvanları suya, daha fazla bekletmeyelim.

Koyunlar yolu tanıyordu. Önleri açılınca suya doğru hızlıca akıp gittiler. Bayram sürünün önü sıra pınarın başına gitti. Suyunu içen hayvanlar tekrar otlağa dönüyordu.

Yusuf koruluğın dışındaydı. Bir anda pınarın başında, köpek havlamaları ve kurt ulumalarına karışan iki el silah sesi duydu. Sanki bunu bekliyormuş gibi oraya doğru hızla koşmaya başladı.

Üç tane kurt su içen koyunlara saldırmıştı. Bayram kurtlardan birini vurmuştu. Ölen kurt yerde yatıyordu. Bayram tüfeği doldurmaya fırsat bulamamış, değneği elinde kurtla karşı karşıya kalmıştı. Yusuf, yolda tabancasını çıkarmış, yaklaşınca tetiği çekmişti. Bayram'ın karşısındaki kurt cansız yere yuvarlanmıştı. Diğer kurt boğduğu bir koyunu sürüklemeye çalışıyordu. Silah sesini duyunca koyunu bırakıp kaçtı.

Kurtların saldırısında iki koyun yaralanmış, biri boğulmuştu. Diğerleri zarar görmemişti. Yusuf oğluna bir şey olmadığını görünce koyunların yanına gitti. Diğer iki koyun mundar olmasın diye besmele çekip kesti. Kendi kendine,

– Sonunda biz de kurda koyun kaptırdık, bizden çobanlık geçmiş, dedi. Mal sahiplerine ne deriz diye düşünüyordu. Ölen kurtları ve koyunu bir köşeye çektiler.

Sürü kurtların çıkardığı panikten dağılmıştı. Hemen sürüyü koruluğun dışına çıkardılar. Bayram, korulukta hayvan kaldı mı, diye dolaştı. Ölen koyunlar kimindi bilmiyorlardı.

Yanık Kayalar mevkisi köyden çok uzak değildi. Silah sesleri köyden duyulmuştu. Bu mevsimde silah, sürüye saldıran kurda ve ayıya

sıkılırdı. Çok geçmeden beş altı delikanlı sürünün olduğu yere hızlıca geldiler.

Gelen delikanlılar Yusuf'tan durumu öğrenmişlerdi. İkisi, kesilen koyunları köye götürmek için eşek getirmeye gitti. Diğerleri sürünün yanında Yusuf'la beraber kaldılar.

Olay duyulmuştu. Sürüye kurdun dalması normaldi. Ayda bir olurdu bu. Ama Kırklıkçı Yusuf'un çobanlığı sırasında olması normal değildi. O, kurdun kokusunu yüz metreden alırdı.

Ölen koyunlardan biri Yusuf'un amca çocuklarındı. Akşam Yusuf, muhtara durumu anlatıp kestiği koyunları teslim etti. Sürü evlere dağılmıştı.

Yusuf evine gitti. Bundan sonrası muhtarın işiydi. Akşam namazından sonra Hacıalilerin Yaşar geldi.

– Yusuf dayı bizim iki koyun gelmedi. Kurt parçalamasın, dedi. Yusuf şaşırmıştı;

– Bütün sürüyü getirdik Yaşar. Kurtların parçaladıkları ortada. Köyü iyice aradın mı?

– Aradık dayı! Yok! Koyunları bulamadık!

Onlar konuşurken iki köylü daha geldi. Onların da beş koyunu yoktu. Yusuf iyice sinirlenmeye başlamıştı. Kendine kızıyordu.

– Bunca yıldır davar güderiz, şu yaptığımız işe bak. Emaneti sağa sola dağıtıp gelmişiz.

Karanlık bastırmıştı. Yusuf Dayı, Bayram, Hacıalilerin Yaşar ve iki köylü hazırlanıp Yanık Kayalara doğru yola çıktılar. Koyunları ya kurtlar parçalamıştı ya da bir yerde sessizce sabahı bekliyorlardı.

Ümitleri yoktu, ama hayvanları da kurtlara terk edemiyorlardı.

Ellerinde fener ve tüfekleri Yanık Kayaların altına gelmişlerdi. Ara sıra duruyor, etrafı dinliyor, koyunların sesini duymaya çalışıyorlardı. Yusuf ve Yaşar, Yanık Kayanın altındaki kovuklara bakmağa gittiler. Diğerleri Koruluğu arayacaklardı.

Yusuf, taşın kovuğuna yaklaşmıştı ki yukarıdan bir ayı homurtusu geldi. Fenerleri o tarafa tutunca, Yanık Kayaların dibinde, otuz-kırk metre ileride, bir ayı gördüler. Ayı, yerdeki koca koca taşları onlara doğru yuvarlıyordu. Her yuvarlanan taş arkasından bir sürü taş ve toprağı sürüklüyordu. Kayalık bir yerdi. Ayı yukarıda onlar aşağıdaydı. Silahlarını ateşlediler, ama ayının son yuvarladığı taşlardan biri Yusuf'un eline denk gelmişti. Eli ezilmiş, iki parmağı kırılmıştı. Yaşar gömleğiyle Yusuf'un elini sardı.

Silah sesinden ayı kaçmıştı. Koruluğa giden Bayram ve iki köylü bir şey bulamamışlardı. Bu sırada onlar da patlayan silahları duymuş, koşarak dönüyorlardı ki dereeden gelen koyun melemelerini duydular. Koyunlar susayınca deredeki su kaynağına gidip orada kalmışlardı. Allah'tan kurt falan da denk gelmemişti.

İki köylü koyunları almaya gittiler. Yaşar ve Bayram Yusuf'u köye getirdiler. Yusuf'un eli iyi görünmüyordu. Kazaya hastaneye giderken, Yusuf bir yandan,

– Gitmeseydik kurtlar koyunları sabaha kadar yerdı. Bugün vurduğum kurdun canına karşılık bizim de canımız yandı. Her şey bir yana, artık bu parmaklarla doğru dürüst kaval çalamayacağıma üzülüyorum, diyordu.

YAYLA GÖÇÜ

– **O**rhan, kalk yola çıkıyoruz, diye seslendi dayısı.

Geç yatmalarına rağmen dinlenmişti Orhan. İlk seslenmede gözlerini açtı.

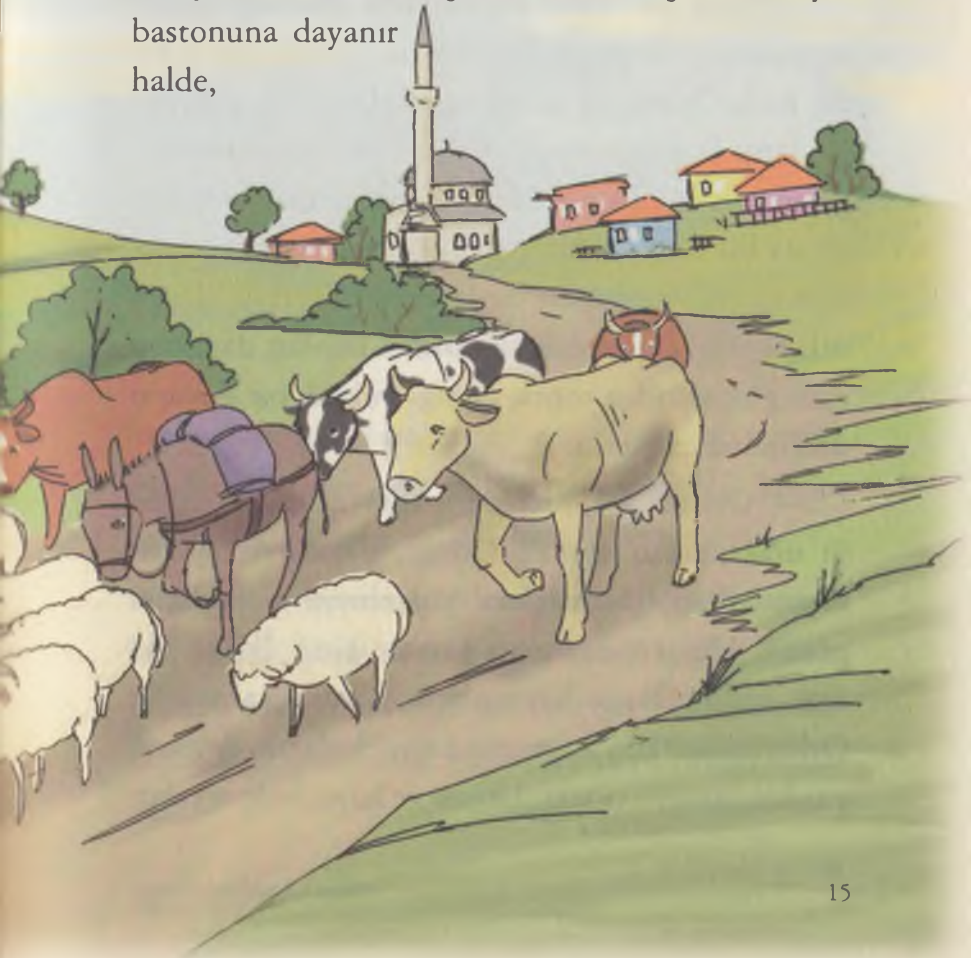
– Beş dakikaya kadar yanımdayım dayı, dedi.

Yaz tatiliydi. Orhan akrabalarını ziyaret etmek ve memleketini yakından tanımak için köye gelmişti. Dayısında kalıyordu. Karnesini alınca babası onu hemen köye göndermişti. Köy yaylaya göçecekti. Orhan da bu göç kervanına katılmayı çok istiyordu.

Köyün bütün mal ve davarı yaylaya giderdi. Hayvanlar köyün sıcağından kurtulur, yaylanın serin havasında rahat ederdi. Köylünün, kışlık yağ, peynir, kaymak gibi ihtiyaçları bu zamanda yaylacı kadınlar tarafından yapılırdı.

Orhan, evin önündeki bahçeye indiğinde hava daha yeni aydınlanıyordu. Dedesi İsmail Ağa, cami-den geliyordu. Yaşlı bir piri faniydi. Hayvanların tuz yaladıkları tuz taşının üstüne ilişti. İki eliyle bastonuna dayanır halde,

– Hüseyin! Oğlum, bir şey unutmayın, yaylada lazım olacak her şeyi alın, orada bulamazsınız, dedi.

Hüseyin:

– Tamam baba, bir daha bakayım unuttuğumuz var mı, diyerek içeri girdi.

İçerde Orhan'ın ninesi ve yengeleri yayladaki eve gidecek eşyaların dengini tutuyorlardı.

Orhan, bir taraftan dayısına yardım ediyor bir taraftan da etrafa bakmak istiyordu. Köyü hiç bu kadar hareketli görmemişti. Özellikle teke ve koçların boyunlarına takılan zil ve çingiraklardan gelen sesler, hayvanların bağırıtlarına karışıyor etrafa bir bayram havası katıyordu. Hayvan sürüleri dağın yamacını kaplamıştı. Yaylaya doğru otlaya otlaya gidiyorlardı. Orhan bunları dayısının içeri girmesinden sonra, çıktığı yüksek bir duvarın üzerinden izliyordu.

– Orhan gel, denkleri tut! Sözüyle daldığı manzaradan ayrılan Orhan, dayısının eşyaları dışarı çıkarıp hayvanlara yüklemeye başladığını gördü. Hemen dayısının yanına gitti. İki at, iki eşek vardı. Dayısı hayvanların yükünü sarıyordu. Orhan da yükün kaymasına engel olarak dayısına yardım etmeye çalıştı. Urgan ve zincirlerle eşyaları

hayvanlara sıkıca bağlamışlardı. Yataklar, mutfak eşyaları, sergiler, süt bakraçları, yayıklar, koyun tuzlukları, yaylaya gidiyordu.

Eşyanın hepsini yüklemişlerdi. Büyük dayının kızı Fatma, yaylacıydı. Fatma kendi hayvanlarının dışında komşularından iki hanenin daha hayvanlarını sağıp; sütlerini, yağlarını, peynirlerini yapacaktı.

Geride kalanlara Allah'a ısmarladık, dedikten sonra; Orhan, dayısı Hüseyin ve Fatma hemen yola koyuldular. Her sene yapılan bu göçe insanlar alışmıştı. Köyün dışına çıktıklarında bayırın yamacında sürülerin kaldırdıkları gri toz dikkat çekiyordu. Yol uzundu. Sürüler yaylaya varmadan yaylacılar orada olmalıydı.

Dayısı yolun uzun olduğunu, yaya gidileceğini, toz toprak içinde kalacağını söylemişti. Orhan, ille de geleceğim diye diretmiş, kervana katılmıştı.

Yola dizilen hayvanlar, bir kervan görüntüsü oluşturmıştı. Orhan, bu manzarayı zihnine kaydediyordu. Bunun eski zamanlarda kaldığını söyleyenlere artık anlatacağı bir göç kervanı hikayesi vardı... Dayısı devamlı hayvanları kontrol ediyor, bazen gevşeyen iplerini sıkılaştırıyordu. Köy aşağılarda kalmıştı. Eğri patika yoldan, dağın tepesindeki yaylaya doğru tırmanıyorlardı. Yolun sağ tarafı uçurumdu. Hayvanlar küçük dar yolda rahatça ilerliyorlardı. Yükünün dengesi bozulan hayvan hemen çöküyordu. Hayvana yakın olan adamlar hayvanın yükünü düzeltip, onu tekrar kaldırıyor yola devam ettiriyorlardı.

Orhan:

– Dayı, hayvan neden çöküyor, dedi.

Dayısı:

– Dengesi bozulursa uçuruma yuvarlanır. Bunu biliyorlar. Onun için hemen   k yorlar. Geçen yıl bir hayvan yuvarlandı. Ne kendisinden; ne e yadan hayır kaldı.

– Yaylanın başka yolu yok mu, dedi Orhan.

– Araba yolu yapmaya ba ladılar, ama bu yıl da bitiremeyecekler. Nasipse seneye traktörle gideriz. Fakat dağın etrafını dolanıyor, yol çok uzuyor.

–Dayı, ne zamandan beri yaylaya g   ediyor-sunuz?

– Ye en, köy köy olduğundan beri bu böyle. Hayvan besleyen, yaylacı olmalı. Hayvanın bereketi yaylada artar.

– Hayvanlar köyde kalsalar olmaz mı?

– Olur, ama köy için iyi olmaz. Yaz günü bu kadar hayvan köye girip çıkarken etrafı yıkar, batırır. Yayla serindir, hayvanların sütü daha ya lı olur. Bunun t resi böyle. Herkes erken çıkıp, geç inelim diye diretir.

Vakit geçiyor gün yavaş yavaş yükseliyordu. Yaylaya yakın on be  yirmi hanelik Mezire adında küçük bir köy vardı. Oraya geldiklerinde dayısı,

– Yarım saatlik yolumuz kaldı, dedi.

Yaylaya yaklaştıkça etraf daha yeşillenmiş, otların boyu daha büyümüştü. Yaylanın düzlüğü-ne bahar yeni gelmişti. Sarı, kırmızı gelincikler; eflatun yaban fıyları yaydıkları kokunun yanında etrafa doyumsuz bir güzellik veriyordu. Burası parlak güneşin altında, pırıl pırıl parlayan bir otlak deniziydi.

Dayısı :

– Bizim yaylamız burası. İşleri bitirince sizinle Yedigzeler’e gideriz. Yedigzeler’den yazın soğuk, kışın sıcak su çıkar. Allah’ın nimeti işte, dedi.

Orhan:

– Göze nedir dayı, diye sordu.

Dayısı:

– Yaylanın suyunun geldiğı pınara deriz. Yaylanın en yüksek yerindedir. Yedi tane ayrı ayrı kkk pınar. Onun işin Yedigzeler diyoruz. Onlar işin anlatılan bir hikaye var, anlatmamı ister misin, hem vakit geşmiş olur diye devam etti.

Orhan sevinçle “Anlat dayı! Ne olur anlat!” dedi.

Dayısı, dinle yleyse, deyip anlatmaya başladı.

– Çok eskiden yaylada kkk bir köy varmış. Köydeki yaşlı bir adam yedi kızıyla hayvan besler,

Çobanlık yaparmış. Ama bu köyde su yokmuş. Kar ve yağmur sularından ihtiyaçlarını giderirlermiş. Bir yıl çok kuraklık olmuş. Kar ve yağmur yağmamış. Hayvanlar ve köylüler susuzluktan kırılmaya başlamışlar. Yaşı adamın kızları hayvanlarına su getirmek için her gün dağın altındaki büyük göze-ye kadar gider, küplerle yukarı su taşırlarmış. Bu durum kızlara çok zor geliyormuş. Bir taraftan da buna mecburlarmış. Kızlar köylerinde böyle bir pınar olması için Allah’a dua ediyorlarmış. Çok samimi bir kalple dualarına uzun zaman devam etmişler. Birgün yine dua ederlerken Hızır (a.s) gelmiş,

“Tek bir göze mi istiyorsunuz, yoksa her birinize ayrı bir göze mi?” diye sormuş.

Hepsi ayrı ayrı olsun, demişler. Hızır (a.s) asasını yedi defa yere vurmuş. Her vuruşta yerden kk bir pınar fışkırmış. Eskiden bu yedi göze, yedi kızın ismiyle anılırdı; ama unutuldu gitti. Allah’ın güzel bir nimetine kavuştukları için de yedi kız kardeş ve köylüler çok şkretmişler. Hz. Hızır (a.s)’ın her bahar buraya uğradığına inanılır. Çünkü yazın buz gibi akan gzeler, kar düşünce sıcak akmaya başlar. Bu gözelerin suyu kadar güzel su yoktur. Yemek ye, sonra su i, hemen acıkırsın.

Hikaye Orhan'ı etkilemişti. Yedigözelere mutlaka ziyaret etmeliydi. Belki Hz. Hızır (a.s) ona da görünürdü.

Heyecanla,

– Dayı Yedigözelere mutlaka gidelim, dedi.

Dayısı:

– Yaylada küçük bir evimiz var. Onu elden geçirip, damına toprak atacağız. Evi yerleştirtince işimiz bitecek. Sonra gözelere gideriz, dedi.

Yayla evinin önüne gelmişlerdi. Köyden ayrılalı yaklaşık üç saat olmuştu. Yaylacı kadınlar, onlarla beraber gelen hayvan sahipleri, hayvanlarını yaylacılara göstermek için, süt, kova ve bakraçlarını alıp hayvanların toplandığı yere gittiler. Yaylacı kadınların bu kadar hayvanı nasıl tanıdığına hayret etmişti Orhan,

– Dayı, unutmayacaklar mı hayvanları? Nasıl tanıyacaklar? Yanlışlıkla farklı hayvanları sağmasınlar?

– Yok, öyle şey olmaz. Allah her insanı ayrı yarattığı gibi her hayvanı da farklı surette yaratmış. Devamlı onların içinde olanlar, onları birbirinden rahatlıkla ayırır.

Kuşluk vakti olmuştu. Yaylacılar hayvanları sağıyordu. Erkekler de yayla evlerini temizliyor,

kapı ve pencerelerini tamir ediyorlardı. Orhan daha ziyade çalışanlara getirdiği suyu dağıtıyordu. Orhan'ın getirdiği sudan içen köylüler,

– Ölmüşlerinin ruhuna gitsin, diye dua ediyorlardı.

Yaylada zaman çok hızlı akıyordu. Öğlen olmuştu bile. Köylülerden biri yüksekçe bir yere çıkıp öğle ezanını okumaya başladı. Ezan sesiyle herkes işini bıraktı. Yaylanın ortasında ıssız dağları inleyen

ezanı, bütün yayla dinliyordu. Otların üzerinde cemaatle kılınan namazdan sonra sofra kuruldu. Topluca yemek yendi.

İşleri bitmişti. Yedigözeler'den su içip gelmişlerdi. Orhan yedi gözeden de ayrı ayrı su içmişti.

Akşama kadar dayısı, Orhan'a yayladaki her taşın her yamacın hikayesini anlatmış, bütün yaylayı gezdirmişti.

Akşam, namazdan sonra yayla evinin önünde büyükçe bir ateş yakmışlardı. Dayısı dönecekti fakat Orhan'ın ısrarıyla bir gece daha yaylada kalmaya karar verdiler. Ateşin çevresinde toplanmışlardı. Ocakta yapılan çayı içiyorlardı. Bir haziran ortasıydı; ama yayla, gündüz ne kadar sıcaksa gece de o kadar serin oluyordu.

Ay on dördünü tamamlamaya az kalmış halde yaylayı sarımsı bir ışıkla aydınlatıyordu. Çoban köpeklerinin havlamalarının, koyunların melemelerine karıştığı bir yayla gecesi başlamıştı.

NALBANT İLYAS

Nalbant İlyas Usta elli yaşlarındaydı; fakat kırılmış sakalı onu daha yaşlı gösteriyordu. Biraz topluca olmasına rağmen yaşına göre oldukça çevikti. O, ocak başında iki okkalık balyozunu eline alınca alnından boncuk boncuk ter eksik olmazdı. Giydiği gömlek akşama kadar demir tozlarından ve isten simsiyah olurdu.

Köyün alt tarafında, şosenin kenarında, küçük bir dükkanı vardı. Nalbant İlyas Usta, çiftle çubukla fazla uğraşmaz, geçimini dükkanından

temin ederdi. Otuz yıldan beri köyde bu işle uğraşıyordu. Ocaktan yetişme bir demirciydi.

İlyas Usta dükkanına getirilen paslı demirleri mutlaka değerlendirirdi. Ateşin temizleyemeyeceği pas, örsünün şekil veremeyeceği demir yoktu. Parça demirlerden orak, çapa, nal, menteşe, yapardı. Sadece Çamlı Köy değil, Çamlı Köyden yolu geçen diğer köylüler de bu hırdavatları ondan alırdı.

İlyas Usta bu mesleği nereden öğrenmişti? Kimse bunu sormuyordu. Aslen bu köyden değildi. Otuz sene önce köye bir asker arkadaşı vesilesiyle gelmiş, köyden bir kızla evlenmiş ve buraya yerleşmişti. Batumlu olduğunu söylüyordu. Orada bir Ermeni'ye çıraklık yapmış, demirciliği ondan kapmıştı. Oğlu Davut'la beraber çalışıyordu. Davut mesleği öğrenmişti; ama demirciliği ve nalbantlığı pek sevmiyordu.

İlyas Usta, bahara doğru, bir hafta oğluyla dükkanı temizler, ocağı yakar, körüğünü tamir eder, hazırlık yapardı. Tahtadan yapılma küçük bir alet sandığı vardı. Nal çakmaya çağırdıkları vakit onu alır, oğluyla giderdi. Sandığında; değişik büyük-lükte nallar, çekiç, çivi, kerpeten ve hayvanların tırnaklarını yonttuğu kısa ağızlı özel orağı vardı.

Yük hayvanlarının nallarını ayakta çakardı.

Oğlundan başkasına güvenmezdi. Oğlu hayvanın ayağını tutardı. O da hayvanın uzayan tırnaklarını keser, ayak tabanını düzeltir, uygun nalı çakardı. Dana ve öküzleri yatırır, ayaklarını bağladıktan sonra nal çakardı. Hayvanlar incinmesin diye nal çakma işini genelde bir gübrelikte yapardı.

Son birkaç yıldan beri demircilik ve nalbantlık iyi gitmiyordu. Gurbete gidenler artık dönmüyor, bir yıl sonra ailelerini de yanlarına alıyorlardı. Bir de Almanya'ya işçi gidenler vardı. İlyas Ustanın oğlu Davut, nalbantlığın gidişatından memnun değildi. Söz açıldıkça,

– Baba nalbantlık ölüyor, ikimizi doyurmuyor Müsaade et Almanya'ya gideyim, diyordu. İlyas Usta ise her defasında,

– Çok para, çok dert getirir, geçinip gidiyoruz. Gideceksin çoluk çocuk yüzüne hasret kalacak. Gurbet ellerinde ne edeceksin. Sen olmadan ben dükkanı çeviremem. Demircilik iki kişiyle döner. Otur oturduğun yerde. Aha dükkan çok çalış, çok ye. diyordu. Fakat Davut aklına koymuştu bir kere.

– Almanya'ya gidersem çalışmana gerek kalmaz. Namazını kılar, dua edersin. Bizim bir senede kazandığımızı Alman iki ayda veriyor, diyor başka bir şey demiyordu

– Olmaz, bir oğlumsun, ocağımda ol, bize para değil, bu yaştan sonra hizmet lazım. Nemiz eksik. Gurbet ellerde ezana hasret kalacaksın. Benim gücüm kuvvetim yerinde çalışıyoruz. Beni tezden emekliye mi ayıracaksın.

Konuşmalar uzayıp gidiyordu. Ama Davut kafasına koymuştu. Gidecekti.

O yıl Davut’la beraber köyden on beş kişi Almanya’ya gitti.

Evden, İstanbul’a çalışmaya gidiyorum diye ayrılan Davut, kısa bir süre İstanbul’da çalıştıktan sonra Almanya’ya gitti. İlyas Usta yıkılmıştı. Dükkanı durdu, demir dövemiyordu artık. Örsün tınlamasını, çekiçlerin çıkardığı sesi her geçen gün daha çok özlüyordu. Sadece nal çakmaya gidiyordu. Nal çakma işine de mal sahipleri yardım ediyordu. Bir müddet sonra İlyas Ustanın bu işi eskisi gibi yapamadığını gören köylüler:

– İlyas Usta bir çırak bul kendine, dediler.

– Kimi bulayım yaz günü? Biriniz torununu, oğlunu versin öğreteyim bu işi.

Köylülerden Haydar Ağa,

– İlyas Usta kimse artık nalbant olmaz. Köyün yarısı gurbette. Hele yaz günü kim sana çırak olur.

Oğluna öğrettin. O bile bu işin sonu yok diye Almanya'ya gitti. Ölüyor bu iş, dedi.

İlyas Usta kızmıştı.

– Hadi, yapmıyorum bu işi Haydar Ağa! Hayvanları nalsız mı işe koşacaksınız? Öküz araban var mı, atın var mı nallayacaksın? Yoksa hayvanların, bir gün sonra ayaklarının dibine yığılır.

– Doğru, ama devir değişiyor işte. Gençler artık çifte çubuğa rağbet etmiyorlar.

– Ben onu bunu bilmem. Biz köylüyüz. Öküzümüz, atımız var. Bunlar nal ister. Öküzle, atın nesli tükensin, ondan sonra düşünelim. Allah bir kapıyı kapatır başka bir kapıyı açar. Bizim oğlan acele etti, bizi yarı yolda bıraktı.

Nalbant İlyas Usta aramasına rağmen çırak bulamamıştı. Yazın sonlarına doğru güneşin kızdırdığı bir öğlen vaktiydi. Küçük bir kız çocuğu geldi.

– İlyas Emmi, atın nalı düştü. Babam hemen gelebilir mi, diyor.

– Gidelim kızım, dedi İlyas Usta. Gelen komşusu Kara İbrahim'in kızıydı. Takım sandığını aldı. Köyün dışındaki gübreliklere doğru gittiler. Kara İbrahim gübrelikte atın yanında onları bekliyordu.

– Selamunaleyküm İbrahim, hayrola.

– Aleykümselam, İlyas Usta. Tarlaya gübre taşıyorduk. Hayvanı yükledik. Meğer arka nalı düşmüş. Yüğü indirmedim. Şu nalı hemen çak da gideyim, diye çağırdım.

– Olur hemen bakayım.

Hayvan rahat durmuyordu. Yüklü olduğu için de ayağını kaldırmada inat ediyordu. Zorlukla arka ayağını kaldırdılar. Nal düşmüştü; ama hayvanın ayağında bir çivi vardı. İlyas Usta:

– Önce çiviği çıkarmalıyız, ayağı kötü görünüyor, çivi ete işlemiş, yükü indirelim dedi. Kara İbrahim:

– Etme İlyas Usta bir nal çakacaksın, işimiz aceledir. Halledersin sen.

İlyas Usta komşusuna artık bir şey diyemedi. Atın ayağını İbrahim tutuyordu. Kerpetenle atın ayağındaki çiviği çekip almak istedi. Canı yanan hayvan geriye doğru acı bir çifte attı. Hep yanda duran İlyas Usta, bugün nasıl olmuşsa atın arkasındaydı. Atın çiftesi İlyas Ustanın tam gözüne denk geldi. Burnu gözü birbirine karışmıştı. Yarı baygın sağlık ocağına götürdüler, oradan hastaneye gönderdiler.

İlyas Ustayı on beş gün sonra köye bacanakları getirdi. Hayatta oğluna en fazla ihtiyaç duyduğu zamanda oğlu yanında yoktu. Yüzüne isabet eden çifteden dolayı İlyas Ustanın burnu kırılmış bir gözü görmez olmuştu. Zayıflamış, iyice çökmüştü.

Oğlunun gitmesinden sonra işleri kötü gitmişti. Düşünceden dikkati dağılmış, başına böyle bir kaza gelmişti. İlyas Usta, başına gelenlere sebep olarak oğlunu görüyordu.

Bu olaydan sonra evine kapandı. “Gurbete yeni gitti, biraz kendini toparlasın.” diye oğluna da haber verdirtmedi. Oğlu ancak bir buçuk yıl sonra izine geldiğinde babasının durumunu öğrendi. Babası bir buçuk yılda on yıl yaşlanmıştı. Demirci İlyas Ustaya köylüler artık “Kör İlyas Usta” diyordu.

Davut çoluk çocuğunu da Almanya’ya götürmek istiyordu. Israr etmesine rağmen babası köyü terk etmeyeceğini söyledi. İlyas Usta sonradan gelmişti; ama köyü anavatanı bilmişti. Davut babasını yalnız bırakamadı. Uzun yıllar Almanya’ya gitti, geldi.

Kazadan sonra İlyas Usta nalbantlığı bıraktı. Köyün son nalbantı İlyas Usta olmuştu. O, oğluna

demirci olacak diye demircilerin piri Hz. Davut Peygamberin ismini vermişti. Davut, babası vefat etmeden iki yıl önce kesin dönüş yapıp, kazada hırdavatçı dükkanı açtı. Bu dükkanın açılışına İlyas Usta nasıl da sevinmişti. Bu dükkan ona eski demircilik günlerini hatırlatmıştı. Onu neşeli görenlere,

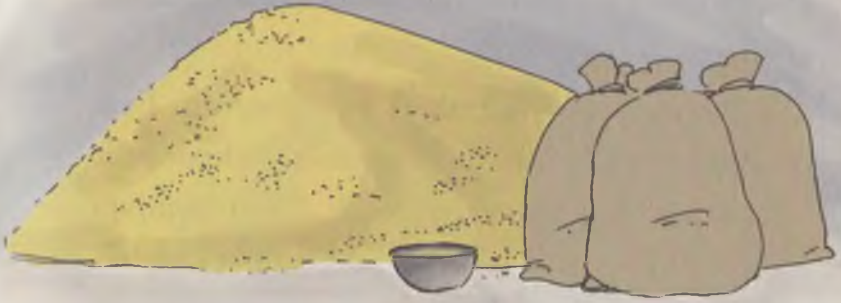
– Gözümün nuru geldi, nasıl sevinmeyeyim, hasretlik bitti, derdi.

KURTLAN KUŞLAN YEMEK NASİP EYLE

Bulgur kazanının altındaki pelit odunları kor haline gelmişti. Kalın pelit kütüklerinden üç tanesi, ancak bir kazan bulguru haşlayabiliyordu. Hacı Ağa, yeni kalaylanmış, on tenekelik bakır bulgur kazanını sabahtan ateşe koymuştu. Hanımı Zeynep Ana ve kızları, yıkadıkları buğdayları kazana teneke teneke dolduruyorlardı. Hacı Ağa:

– Hatun; komşuların, talebelerin, kurdun kuşun hissesini de koydun mu kazana, diye sordu.

– Tamam Hacı Ağa, hepsi tamam merak etme, dedi Zeynep Ana.

Her sene ağustos ayının sonuna doğru harmanlar biterdi. Hacı Ağa, mahsul ambara girmeden, kurda kuşa varıncaya kadar her canlının hakkını ayırırdı. Misafirlerin, köyün yetim ve fakirlerinin hakkını ayırmada çok titiz davranırdı. O, bunlara bir de kurt ve kuşu ilave ederdi. Vereceği öşür; ürün ne kadar olursa olsun ayırırdı. Bazen öşür verecek yer bulamaz; satar, parasını fakirlere dağıtırdı. Mahsul bereketinin artmasını öşrün hikmetinde biliyordu.

– Allah'ın emri böyle, derdi.

Köyde, her mevsimlik işin açılışını o yapardı. Pulluğu o tutmazdı; ama ekin zamanı tarlaya gider, besmeleyle ilk tohumu serperdi. Oğulları da öyle görmüş, bellemişti.

Köyü kuran eski ailenin en yaşlısı oydu. Köyün camisini dedeleri yaptırmıştı. Camiye gelen misafir,

Hacı Ağanın misafiri sayılır, onun misafir odasına gönderilirdi.

Hacı Ağa bugün bulgur kaynatıyordu. Evin önündeki taş duvarın dibinde yanan ocaktan pelit odunlarının kokusu yayılıyordu. Kalın sacayağı ateşe konmuş, bulgur kazanı da üstüne oturtulmuştu. Evin önündeki geniş bahçenin etrafı kavak ağaçlarıyla çevrilmişti.

Hacı Ağa ateşi uzaktan dalgın dalgın seyrediyordu. Bu kaydattığı kaçıncı bulgur kazanıydı. Yıllar ne çabuk geçiyordu. Yetmiş beş yaşına gelip dayanmıştı.

– Şu kazanı kimlerle kaynatmadık ki. Nice yaranlar, arkadaşlar, dostlar gelip geçti. Bu kaynatılan bulgur kimlere nasip olacak acaba” dedi, içinden.

– Bereketli olsun Hacı Ağam, nasılsın, dedi bir ses.

– Allah razı olsun Salih Çelebi! İyiyim, iyiyim. Sen nasılsın, dedi Hacı Ağa.

Gelen aynı sülaleden amcasının oğlu Salih’ti. Yaşça kendinden küçüktü. Ama o da elliye geçkindi. Gençliğinde biraz okula gittiğinden lakabı “Çelebi” kalmıştı.

– Ağam, işiniz biterse kazanı yarın biz alalım, dedi Salih Çelebi.

– Olur, yarın sabah çocuklar getirirler.

Salih Çelebi, Hacı Ağanın yanına ilişirken,

– Hoca ne zaman gidiyor, okullar açılacak yakında dedi.

– Gelen ayın sonunda gidecek, liseler sonra açılıyormuş. Giderken sana uğrar dedi.

– Uğrar, Hoca geldiğinde de gittiğinde de gön-
lümüzü alıyor. Allah bağışlasın, büyük küçük, töre
bilmezlerden olmadı.

Bu sırada Zeynep Ana onlara doğru geliyordu.

– Hacı Ağa hedik oldu. Sedire geçin. Gelin
sofra kurdu tadına bakın, dedi.

Hacı Ağa pek hedik yemezdi. Sadece tadına
bakar bırakırdı.

– Olur hatun geliyoruz, dedi.

Buğday haşlanınca şişerdi. Bu haline hedik
denirdi. Hedik tuzla veya cevizle yenirdi ki ayrı bir
tadı olurdu.

Hacı Ağa:

– Komşulara hedik gönder hatun, kokusu ulaş-
mıştır, derken, içeri sedire geçti.

Hacı Ağanın sediri meşhurdu. O, çoğu vaktini
burada misafirleriyle geçirirdi. Odanın duvarları
yarı beline kadar tahta kaplamaydı. Ahşap rafla-
rında kitaplar, çay ve kahve takımları bulunurdu.
Misafir odasının bir köşesi yüklüktü. Yatma zama-
nı evin delikanlıları gelir, misafirlerin yataklarını
sererlerdi. Salih Çelebi de gelmişti. Cevizli hedik-
ten birkaç kaşık ancak yiyebildiler.

Hacı Ağa öğlen namazından geldiğinde bul-
gur kazanlarının altındaki ateş sönmek üzereydi.
Buğdayı haşlama işi bitmişti.

Haşlanan buğday süzüldü. Evlerin terasına; temiz, beyaz bezlerin üzerine serildi. İki üç gün burada kuruyacak, sertleşecekti. Kuşlar, serilen sergilerin çevresinde uçar nasiplenmeye çalışırlardı. Hacı Ağa çevrede kuş gördükçe, sergilere gelir, bulguru avuçlar, onlara serperdi. Bu, kuşların hakkıydı. Sergileri toplarken acele etmez dökülenlerin toplanmasına müsaade etmezdi.

– Kalsın kalsın, kuşlar bakıyor, dökülenler onların hakkı, der bazen bilerek buğdayı yere döktüğü de olurdu.

Pişen hedikten herkes nasiplenmişti. Hacı Ağa en son cami önünde oturan gençlere tepsiyle hedik göndermişti. Boş tepsileri getiren delikanlılar Hacı Ağanın elini öpmüş,

– Ağam yapacak bir iş var mı, diye de sormuşlardı.

Köyde Hacı Ağanın yeri başkaydı. Herkes onu severdi. Askere giden gençler vedalaşmaya ondan başlarlardı. O, hepsinin gönlünü alır, ceplerine üçer beşer asker harçlığı koyardı. Hacı Ağa düğünlerin baş misafiriydi. Onun olmadığı düğün eksik sayılırdı. Düğün sahiplerine hayırlı olsun der, hediyelerini verir, bir kahvelerini içer, ayrılırdı. Bilirdi ki yanında gençler rahat hareket edemez. Onları

gönüllerince bırakırdı. O ayrılınca diğer ihtiyarlar da kalkardı.

Delikanlılar:

– Herkes Hacı Ağa gibi olsa, derler, zaman zaman bazı büyüklerin anlayışsızlığından hafif yollu yakınılardı.

Hacı Ağa muhtarlık yapmamıştı. Devlet işlerinde pek yeri olmamıştı. Fakat köyde ayrı bir ağırlığı vardı. Karakol komutanı geldiği zaman Hacı Ağaya misafir olurdu. Köyün ahalisini tanıyan askerler köyden geçtikleri zaman Hacı Ağanın misafirhanesine uğramadan geçmezlerdi.

Yerler, içerlerdi; giderken yanlarına bir günlük de azık verilirdi. Hacı Ağanın yemekleri kavurması, balı boldu. O gün evde ne pişiyorsa ayrı bir güveçte gelecek misafirlere de pişirilirdi.

Hacı Ağa misafir gelmediği gün rahatsız olurdu. O, üç öğünün birini mutlaka misafirlerle yedi. Misafirin bereketi evin her tarafını kaplamıştı. Misafirler ne yediklerinden değil ne kadar lezzetli ve bol yemeklerle ağırlandıklarından bahsederler, Hacı Ağaya teşekkür ederlerdi. O da hafif bir tebessümle,

– Allah'ın nimeti bize de yeter size de. Siz on bereket getirdiniz, birini yiyip dokuzunu bıraktınız. Aslında bizim size teşekkür etmemiz lazım, derdi.

Bulgurlar, değirmenden eve gelirken, camide hafızlık yapan öğrencilere verilecek olan miktar ayrıca gönderilirdi. Köyde yapılan böyle yardım ve bağışlarda kimse Hacı Ağanın verdiği miktarın fazlasını veremezdi.

Köyün âdeti böyleydi.

KAĞNI

İsmail iki günden beri öküz arabasıyla buğday bağlarını harmana taşıyor. Akşama kadar iki sefer yapabiliyordu. Tarladan babasıyla beraber yüklüyorlar, kağni harmana gelince İsmail tek başına arabayı boşaltıyordu. Bu arada babası Hakkı Ağa tarlada diğer başakları bağlıyordu. Harmanın ortasında ekin bağlarından küçük bir tepe oluşmuştu.

İsmail o günün son seferine gidecekti. Buğday bağlarını indirirken iyice yorulmuş ve terlemişti. Dönerken babasının öğlen yemeğini götürecekti.

Öküz arabasını harmanda koşulu bırakıp hızla evlerine doğru yürüdü. Ev, harmanın alt tarafındaydı. Burnuna taze ekmek kokuları geliyordu. Kapıdan girerken,

– Ebe, ekmeğin kokusu harmana kadar geldi. Yumuşaklarından ver de, bir dürüm yapayım, dedi.

Ebesi:

– Yüzün gözün tozdan çamur içinde kalmış hele sen bir yüzünü yıka, ben dürümünü hazırlarım, dedikten sonra tandırın başından yavaşça kalktı. Ekmeği yeni pişirmiş, yemek güveçlerini tandırın içine yerleştiriyordu. Etrafta yanık un ve ekmek kokusu vardı.

İsmail:

– Ebe ne pişirdin, diye sordu.

– Ne istiyorsun kuzum, söyle bakayım?

– Ne varsa götüreyim ebe, kurt gibi acıktık. Babam, acele gel, dedi.

İsmail on altı yaşındaydı. Babasının en büyük yardımcısıydı. Her iş elinden geliyordu. Ebesi onu çok severdi.

– İsmail, yavrum al ekmeğini, diye dürümü uzattı. Taze lavaşa yağ sürmüş, üstüne tulum peyniri serpmiştı.

İsmail gülümseyerek:

– Eline sağlık Ebe, bu beni tarlaya kadar idare eder, dedi.

İsmail elindeki dürümü yerken ebesi öğle yemeğini hazırlamıştı. İsmail küçük bakraçtaki yemek ve taze ekmekleri alarak evden çıktı.

Harmana bıraktığı öküz arabasının yanına geldiğinde hayvanların da terlerinin kurduğunu gördü. Arabaya bindi. İnce bir kavak çubuğuyla öküzlere hafifçe vurarak,

– Hoo, dedi.

Öküzlerin ikisi de birbirinden kuvvetli ve gürbüzdü. Kırmızı olanı Altın, siyahımsı olanı Toprak diye çağırırlardı. Kağrı harman yerinden yeni çıkmıştı. İsmail bir yandan da dürümünü yiyordu. İsmail rampanın başına geldiğini geç fark etti.

İniş geç en yolda öküzler hızlanmıştı. Yol boştu. İsmail öküzlerin hızlı gitmesinden ilk önce rahatsız oldu; ama birkaç dakika sonra bir şey olmadığını görünce rahatladı. Öküz arabasının hiç bu kadar hızlı gideceğini düşünmemişti.

Dik bir yokuştan aşağı iniyordu. Yoldaki birkaç köylü öküzlerin ürktüğünü sanarak bağıırıyordu.

— İsmail yavaşla, arabayı durdur!

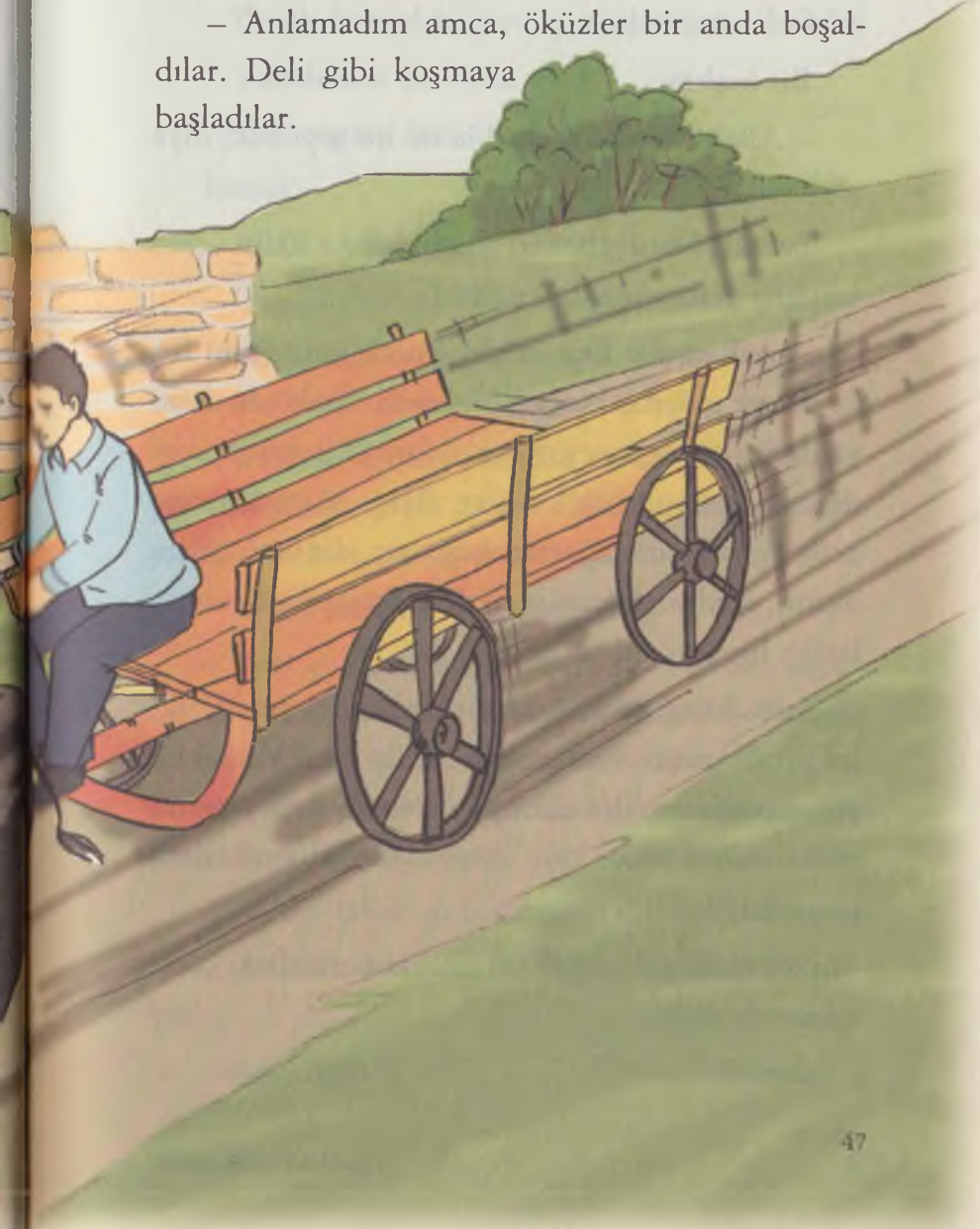
Fakat öküzler boşalmış haldeydiler. Arabanın ağırlığı boyunlarına binince iyice hızlanmışlardı. İsmail, onları sakinleştirmek için avazı çıktığı kadar bağıırıyordu fakat ne Altın ne Toprak artık duramıyordu. İnişin ortasında öküz arabasının sağ tekeri dingilden kurtulunca olanlar oldu.

İsmail sarsıntıyla yola yuvarlandı. Öküzler iyice ürkmüştü. Boyunduruktan kurtulmak için birbirlerini sağa sola asılıyorlardı. Öküz arabasının diğer tekeri de çıkmak üzere sürüklenip duruyordu. Keskin bir virajı dönerken öküz arabası yolun alt kısmına savruldu, ağaçlara takıldı. Öküzlerin biri o hızla bağlandığı ipleri koparıp uzaklaştı. Diğer öküz, kağınının yol kenarındaki ağaçlara sıkışmasıyla kurtulmak için kendini zorladı, başaramayınca da diz üstü çöküp olduğu yerde kaldı.

İsmail düştüğü yerden zorlukla kalktı. Bir şeyi yoktu; ama her tarafı sızlıyordu. Öküz arabasına olanları görmüştü. O tarafa doğru koştu. Olayı gören çevredeki köylüler de koşup geldiler. Gelenlerin içinde İsmail'in amcası Halil de vardı. Halil hemen yeğeninin yanına gitti. İsmail'e:

- Bir şeyin yok değil mi, dedi.
- Yok herhâlde, ama her tarafım sızlıyor.
- Nasıl oldu bu iş?
- Anlamadım amca, öküzler bir anda boşaldılar. Deli gibi koşmaya başladılar.

– Neyse olan oldu. Hayvanlara bakalım, dedi Halil.

– Allah, Allah. Helâl malmış. Bu hızla her şey telef olurdu, dedi.

Bir başkası:

– Allah korudu. İsmail'in de bir şeyi yok, diye söylendi.

İsmail konuşulanları dinliyordu. Daha tam kendine gelememişti. Amcası:

– Arkadaşlar ben ürken öküzü getireyim. Siz de dereye giden tekeri getirin, dedi. Üç köylü dereye doğru tekerin peşine gitti. İsmail'le birkaç kişi de arabanın yanında kaldılar. Aşağı düşmesin diye arabayı halatlarla ağaçlara bağlayıp, diz üstü çöken öküzü açtılar. Öküzün dizleri hafif soyulmuştu. Başka bir şeyi yoktu.

İsmail üzgündü. Arabanın tekeri çıkmış, öküzler yaralanmıştı. Babası onu bekliyordu. Yemekler yola savrulmuş, dökülmüştü. Nerede hata yaptım, neden böyle oldu, diye düşünüyordu. Amcasının sesini duydu.

– İsmail, gel öküzü tut. Bakalım, arabayı çıkarabilecek miyiz.

İsmail:

– Peki amca, deyip öküzün yanına gitti.
Sonra:

– Amca, öküz neredeydi, diye sordu.

– İleride bahçelere girmiş otluyordu.

– Yakalaman zor oldu mu?

– Yok canım, beni tanıyınca kaçmadı.

İsmail:

– Allah’a şükür onda da bir şey yok, dedi.

– Öküzün bir şeyi yok, diye tekrarladı amcası.

Halil yumuşak huylu biriydi. Otuz beş yaşlarındaydı. Yeğenini rahatlatmaya çalıştı.

– Üzülme kötünün kötüsü vardır. Kimsede bir şey yok. Gelen mala gelsin. Öküz arabasını şimdi yaparız. Tekerı çıkmış sadece, olur böyle şeyler.

– Amca babama ne diyeceğim?

– Ben gelir, anlatırım. Sanki o olsa ne yapacak ki. Hayvanlar bir şeyden ürkmüş besbel-li. Olacaktı, oldu. Allah kötüsünden korusun. Babana söyleyelim de bir adak kurban kessin sana. Allah korudu seni.

Köylüler tekeri getirmişti. Halil:

– Asılalım bakalım, arabayı çıkarabilecek miyiz?

Hasan Ağa:

– Halil, bizim kuvvetimizle araba oradan çıkmaz. Öküzleri koşup asılalım, dedi. Öyle yaptılar. Ürken öküzleri boyunduruğa koşmada zorlandılar. İki öküz birden çekince araba asıldığı duvardan yavaş yavaş çıktı. Öküzler gerçekten kuvvetliydi. Halil nazar değmesin diye,

– Maşallah İsmail, öküzlere iyi bakmışsın, dedi. Araba yoldaydı, Halil kontrol edip,

– Arabada bir şey yok. Tekeri dingile tutturan çivi çıkmış, dedi.

İsmail:

– Amca hemen yapamaz mıyız, diye sordu.

– Yaparız İsmail. Keser lazım.

Köylülerden biri:

– Bizim çardakta vardı, getireyim, dedi.

Halil yarım saat içinde tekeri takmıştı. Arabayı hareket ettirdi. Yavaşça İsmaillerin tarlaya gittiler. Giderken Halil, hayvanlar tekrar ürkmesin diye öküzlerin önünde yürümüştü. İsmail'in babası bağları bağlamış bekliyordu. Kardeşi Halil'in geldiğini görünce ters bir şeyler olduğunu anladı.

İsmail'e:

– Nerde kaldın oğlum, meraklandırдың beni, dedi.

– Öküzler yolda ürktü baba, dedi İsmail.

Sonra Halil olanları ağabeyine anlattı.

Babası:

– Allah’a şükür bir şeyin yok oğlum, dedi.

Sonra kardeşine döndü.

– Halil ben yüklü arabayı devirmiştım hatırladın mı? Bizim delikanlı boşunu devirmiş, dedi.

Halil:

– Sen yarın bir adak kes, dağıt. Oğlunu Allah korudu.

– Haklısın, dedi babası.

Sonra hep birlikte arabayı yükleyip köye doğru yola koyuldular. Bir ara Halil, yeğeninin kulağına,

– Bir daha sakın, ister dolu ister boş olsun, öküzlerin önünden ayrılma. Öküzler yokuş yukarı sana bakar gayrete gelirler. Yokuş aşağı sen onlara fren olursun, seni çiğneyip geçemezler, dedi.

Kazanın olduğu yokuşa geldiklerinde kağının tekerinden çıkan ve incelen kalınlaşan ses köyden duyuluyordu.

Yarın harmana başlayacaklardı.

DÜĞÜN AĞASI

Hangi yörenin düğünleri daha güzel diye iddiaya girmiştik. Tamer bu konuda mangalda kül bırakmamıştı. Aradan uzun zaman geçti. Üniversite son sınıftaydık. Arkadaşlarla akşam sohbet ediyorduk. Telefon çaldı. Sedat baktı telefona.

– Alo, efendim... merhaba Tamer... iyiyiz... Orhan mı?.. Burada...

– Orhan! Tamer seni telefona çağırıyor, dedi Sedat. Telefonu elime aldım...

– Alo, hayrola Tamer, akşam akşam?

– Bir şey yok Orhan. Seninle bir iddiaya girmiştik. Hatırladın mı?

– Tamam, şu en güzel düğün meselesi...

– Evet, hafta sonu bizim köyde düğün var. Babam düğün ağası, müsaitseniz sizi götürüyüm. Hayatınızda düğün nasıl olur görün.

Tamer'in suratını hayal edebiliyordum. Şimdi kendinden emin tebessüm ediyordur.

– Ben gelebilirim; ama Sedat'la, Mustafa'ya sorayım, bekle dedim. Konuşmayı arkadaşlar dinliyorlardı.

– Tamer hafta sonu köylerine düğüne davet ediyor, gidelim mi?

İki arkadaşım olur anlamında başlarını salladılar.

– Tamer, geliyoruz, dedim. Neyle gideceğiz? Artık ağa oğlusun, nasıl gideceğimizi düşünürsün herhalde, diye ekledim.

– Tamam, ben sizi cumartesi evden alırım, dedi. Telefonu kapattık.

Sedat:

– En güzel düğün hikayesi mi, dedi.

– Evet, babası düğün ağasıymış, nasıl düğün olur gösterecek? Gidip bir Gürpınar düğünü görelim, dedim.

Tamer cumartesi bir taksiyle gelmişti. Dört kişi hemen yola koyulduk. Yarım saat sonra şehirden çıkmıştık. Sedat şakayla,

– Tamer kimin düğünü baban seni evlendirmiyor değil mi?

– Yok canım. Babam ağadır, ama okul bitmeden öyle şey yapmaz. Köyden bir vatandaşın düğünü, dedi Tamer.

– Köydeki insanlarla babanın ne alakası var? Niçin baban düğün ağası oluyor? Baban şehirde duruyor. Köyde bile değil, dedi Sedat.

Tamer bana bakarak. Tebessümle, biraz da alaylıca,

– Dadaş, bu şehirli bizi anlamıyor. Biz şehirdeyiz, ama babam her hafta sonu köydedir. Köylünün ne derdi var bilir. Köylünün işleriyle uğraşır. Yoksa köylü onu ağa kabul eder mi?

Tamer'in babası şehirde sağlık müdürüydü. Sedat:

– Tamam da düğünden babana ne onu anlamadım?

Tamer hem konuşuyor hem arabayı sürüyordu. Bir dolmuşu solladıktan sonra cevap verdi.

– Bak bu dolmuştakiler şehirden kimseler. Köydeki düğüne gidiyorlar. Bizim töremizdir.

Köyde evlenecek delikanlılara köyün ileri gelenleri, zenginler kol kanat gerer, yardım eder. Düğün Ağalığı sırası babamda, dedi.

Mustafa hevesli bir şekilde Tamer'e,

– Tamer ben nüfus kütüğünü sizin köye nakledeyim. Düğün, derneği ucuza getiririz, derken hepimiz gülüyorduk.

Ormansız boz dağlardan, yeşil dere yataklarına geçerek gidiyorduk. Vakit öğleyi bulmuştu.

Tamer:

– Şu tepenin arkası bizim köy, dedi.

– Programda ne var, dedim.

– Sürpriz olacak. Yaşayarak göreceksiniz. Babam bizi bekliyor. İlk önce camideki mevlide katılacağız, dedi Tamer.

Köye girerken bizi bir grup delikanlı karşıladı. Hoş geldin faslından sonra bizim arabayı da süslediler. Tamer :

– Dadaş, bu sağdıç, gelen misafirleri karşılar, diye kara yağız uzun boylu bir delikanlıyı gösterdi.

– Çok güzel, bizde de olur sağdıç, dedim.

– Haydi abdest alıp camiye gidelim, dedi. Bütün davetliler camideydi. Mevlidin sonuna

yetişmiştik. Dua edildi. Camiden çıkarken davul ve zurnanın sesi köy meydanını inletiyordu.

– Dadaş sonra sana bar oynatacağız dedi Tamer. Bozuntuya vermeden,

– Davul zurna çalarsa biz oynarız, dedim. Ta-
mer'in babası camiden çıkıp yanımıza gelmişti.

– Ooo..! Delikanlılar hoş geldiniz. Nasılsınız?
Bu gün bizim köyün okumuş oranı artacak...

Güzel esprileri ve sıcak bir hitabı vardı Haşim Ağanın. Tamer bizi oturacağımız masaya götürürken,

– Delikanlılarla şu tarafa oturun. Yaşlıların yanında sıkılırsınız, dedi Haşim Ağa.

Masamıza kurulduk. Mustafa:

– Tamer, açlıktan öldürecek misin bizi? Nerde yemekler, dedi.

– Sabırlı ol şimdi gelir. Babam bu düğün için güzel koçlar kesti, senin rızkın da sofrana gelir. Bir büryan kebabı ye de, hayatta bir defa yemek yedim sayarsın kendini, dedi Tamer.

Davul zurna meydanın ortasına gelmiş, düğün alameti bayrak orta yere dikilmişti. Tamer:

– Bu bayrak camide durur. Düğünlerde ve gençler askere giderken çıkartılır, dedi.

– Tamer, davul zurna çalıyor niçin kimse oynamıyor?

– Dadaş, düğün ağası oynamadan kimse oynamaz. Herkes babamın oynamasını bekliyor. Babam cemaatin toplanmasını bekliyor. Ondan sonra damadın babasıyla beraber halayın başına geçecekler, dedi.

Yemek gelmişti. Mustafa B ryan'dan bir parça ağızına atmıştı.

– Tamer, baba halayın başına geçiyor, dedim.
Tamer.

– Bizi  a ırıyor, haydi gidelim.

– Yok, yahu ben bilmem oynamayı, dedi
Sedat.

– İyi ya Şimdi   renirsin.

– Olmaz...

– Biz sana   retiriz, dedi Mustafa.

Sedat'ı zorla da olsa halaya kattık. Davulun ahengine ayaklarımızı uydurmaya çalışıyor, bir taraftan da Sedat'a taktik veriyorduk. Bütün erkekler halaya dahil olmuştu. Herkes çok neşeliydi. Erkeklerin hey hey sesleri meydanı inletiyordu. Bir iki döndüler, sonra düğün ağası bırakınca biz de bırakıp masamıza döndük. Mustafa:

– Sedat artık milli oldun, davul zurna sesi duyunca kanın kaynar.

– Ne yaptım bilmiyorum, ama oyun insana güven veriyor.

Yemek yeniyor, davul zurna eşliğinde oyunlar oynanıyordu. Tamer bir ara ortadan kayboldu. Yanımıza gelince de,

– Gelin almaya gideceğiz.

– Nereden alınacak gelin?

– Yakın bir köyden. Sedat:

– Haydi o zaman arabaya.

– Yok öyle şey. Biz gelinleri atla getiririz. Elli kişi gidecek, biz de varız ekipte. İnşallah ata binmesini biliyorsundur.

– Halay çektiğimize göre, ata da bineriz.

Önde bayrak, ardında davul zurna, damadın babası, sağdıç ve kırk elli kişilik atlı grubu üç kilometre ötedeki köye doğru gidiyoruz. Tamer:

– Dadaş, bizim gelin alma alayını beğendin mi? dedi.

– Aynen bizde de öyle. Düğün ağası olmasa bizim oranın düğünü diyeceğim, dedi.

Gelin yeni evinden içeri girerken davul susmuştu. Köy imamı yeni yuva için dua etmişti. Tekrar bayrağın peşi sıra düğün alanına geldik. Sağdıç, bayrağı yerine dikti. Sağdıç büyük bir tepsiyle ortaya çıktı. Gür bir sesle!

– Yeni yuva için yardım, dedi.

– Tamer ne oluyor şimdi, dedim.

– Yeni kurulan aile için yardım toplanacak herkes elinden ne geliyorsa verir. Ağalık burada başlar.

Bu arada sağdıç tepsiyi ilk Haşim Ağanın önüne getirdi. Haşim Ağa cebinden çıkardığı beş beşbirliği tepsiye koydu.

– Allah hayırlı etsin, düğün masrafları benden, dedi. Tepsi damadın babasının önüne geldi. O da bir dizi altın koyup,

– İki büyük, elli küçük hayvan verdim, dedi. Tepsi herkesin önünden geçiyordu. Tepsi dolaştı, dolaştı. Dolaştıkça da tepsideki para ve altın miktarı arttı. Tepsi o haliyle gelinin evine gitti.

– Tamer gerçekten şaşırdık. Takı görmüştük de, böyle aileyi abad edeni görmemiştik, dedim. Sedat:

– Babandan çok veren olmadı. En zengin siz misiniz köyde?

– Hayır Sedat, babam düğün ağası olduğu için töreye hürmeten kimse ağadan fazla vermez. Ağalık vermekle olur. Babam “Veren el üstündür, ağaysan ihtiyaç sahibine vereceksin.” der.

Yardım bittikten sonra damat geldi. Düğün ağasından başlayarak herkesin elini öptü. Düğün bitmişti. Sağdıç ve arkadaşları damadı alıp düğün yerinden uzaklaşırken, biz de Allah’a ısmarladık deyip arabamıza bindik. Mustafa:

– Ben nüfus kütüğünü buraya almaya karar verdim, dedi.

Hepimiz gülüştük.

KANDİL GEZERLERİ

Köy imamı Kasım Hoca cuma hutbesinde,

– Miraç; Peygamberimizin maddi ve manevi olarak Allah'ın huzuruna çıktığı bir olaydır. Peygamberimiz Miraç'ta daha önce gelmiş peygamberlerle görüşmüştür. Namaz Miraç'ta farz kılınmıştır. Bizlerin Miracı namazdır. Biz peygamberin ümmeti namazımızla Allah'ın huzuruna çıkarız... Yarın miraç kandili, akşam namazından sonra Hamzaname¹ okunacak. Daha sonra mevlit var. Cemaatımız buyursun, dedi.

1. Hamzaname: Hz. Hamza ve sahabinin kahramanlıklarını anlatan manzum eser.

Cumadan sonra köyün delikanlı başı Osman, Kasım Hocanın yanına geldi. Bir şey diyecekti,

– Hocam, kandil akşamı bizim de programımız var. Nasıl yapalım? Delikanlılar da camideki mevlide katılmak ister.

– Tamam gelsinler camiye, dedi Kasım Hoca.

– Gelelim de, bizim program nasıl olacak? Onu konuşalım.

Kasım Hocayı müftülük Ramazanda geçici olarak görevlendirmişti. Köyün adetlerini bilmiyordu.

Osman:

– Hocam bizim kandillerde bir âdetimiz vardır. Onu mutlaka yaparız.

– Hayrola nedir, anlat bakalım.

– Delikanlılar gruplara bölünür. Üçer beşer kişi olarak, evleri dolaşırlar. Evin bacasından aşağı bir sepet sarkıtırlar. Kandil manisi söylerler.

Kandilleriniz mübarek olsun,

Sepetimiz dolu olsun.

Allah size bereket versin.

Delikanlı sofrası bol olsun

Diyerek ev ev dolaşırlar. Topladıkları yiyecekleri bir araya getirip beraber yerler. Birlik beraberlik

olur. Ev sahipleri isteyeniyi görmez, kimse de ne verdi diye bakmaz. Hepsi çuvallara konur, köy odasında topluca açılır.

– Çok güzel Osman, yapın. Mesele nedir?

– Siz sohbete akşam namazından sonra başlayınca bizim işimiz olmaz. Herkes camiye toplanacak, evlerde kimse kalmayacak.

– Anlaşıldı, dedi Kasım Hoca. Biraz düşündükten sonra,

– Programı birleştirelim.

– Nasıl?

– Camideki programı yatsı sonrasına alalım. Sen akşamla yatsı arasında gezerlerinle ne toplayacaksan topla. Sonra, mevlit sonrası ben cemaati topluca davet ederim. Bu sefer sadece gençler değil, bütün köylü delikanlı sofrasına oturur, dedi.

– Nasıl olur, bilmiyorum; ama olsun bakalım, dedi Osman.

Ertesi gün ikindiden sonra köy odasında hummalı bir çalışma başladı. Gezer ekipleri hazırlanıyordu. Delikanlı başı Osman:

– Herkes tanınmayacak şekilde üstünü başını değiştirsin, yüzünü sarsın elinizi çabuk tutun. Yatsıya kadar dolaşma bitmeli, dedi. Delikanlılar birbirlerinin elbisesini giyiyordu. Bazıları elbiseyi tersinden giymişti. Yüzlerini tamamen kapatmak için kar başlıklarını takmışlardı.

Beş ekip gezer çıkmıştı. Yanlarında çuval, sepet, kova ve sarkıtmak için ip vardı. Köylü gençlerin geleceğini bildiği için vereceği şeyleri önceden hazırlardı. Sepete genelde çerez ve kahvaltılık şeyler konurdu.

Osman da dolaşıyordu. Yanında Salih ve Mesut vardı. Sırada Çilli Cemil'in evi vardı. Mesut:

– Çilli Cemil'in evine de sepet salalım mı, dedi.

Osman:

– Salmazsak ayıp olur. Cemil bizi yarın camide diline dolar. "Beni neden ayırırsınız" diye dedi.

Salih:

– Osman, bu Çilli Cemil bizim moralimizi bozar, onun bacasından sepet salmayalım, dedi.

– Olmaz Salih, biz sepeti salalım, o vermezse vermesin.

– Peki dediğin olsun.

Mesut sepeti Çilli Cemil'in bacasından salarken kandil manisini de söyledi. Vakit geçiyor, sepetin ağırlığında bir değişiklik olmuyordu. Mesut mani-yi bir daha söyledi. Tam bu sırada, evin içinden hızla asılınca, sepetin ipi Mesut'un elinden çıktı, aşağı düştü. Mesut:

– Bu adamın bir halt edeceğini biliyordum.

Osman samimi bir ses tonuyla bağırdı,

– Cemil Emmi sepeti yukarı yolla.

– Ben mi çağırdım sizi, salmasaydınız, vermiyorum.

– Yapma Cemil Emmi, delikanlıların moralini bozma.

– Olmaz, vermiyorum, gidin bacamdan, diye bağırdı. Osman:

– Adamın cinleri üstünde yine. Haydi arkadaşlar başka sepet bulalım. Acısını bir gün çıkarırız bu Çilliden, dedi.

Almanya'dan izine gelen Eğriboyun Recep'in evinden çok şey almışlardı. İlk sepetten sonra Osman,

– Recep Ağa, bir sepetlik de delikanlı cezası kestik sana, deyip sepeti tekrar salmışlardı.

– Sepet daha ağır geliyor, Recep Ağa ne koydu acaba dedi, Mesut.

Sepeti çıkarınca Osman,

– Recep Ağa, ağalığın hakkını verdi. İki çıta bal ve kete koymuş. Bu delikanlılara yeter de artar bile, dedi.

Yatsı ezanı okunurken iş bitmişti. Acele etmişler, yorulmuşlardı. Gezerler, getirdikleri yiyecekleri köy odasındaki yer sofrasına yerleştirdiler. Çok zengin bir kandil sofrası olmuştu. Kapıyı çekip camideki mevlide gittiler.

Namazdan sonra Kasım Hoca, Hamzaname'den okumuş, sahabenin yiğitliğini anlatmıştı. Sonra köydeki hafızlarla mevlit okumuşlardı. Duadan sonra Kasım Hoca,

– Cemaat! Delikanlılar herkesi kandilde kurulan delikanlı sofrasına davet ediyorlar. Müsait olanlar buyursun, dedi. Osman hemen imamın yanına gidip,

– Hocam, buyur gidelim, dedi. Cemaat o tarafa yöneldi. Köy odası küçük bir yerdi. Gençlerden başka en fazla yirmi kişi daha alırdı.

– Bu cemaat oraya nasıl sığar, dedi Osman.

– Sığdığı kadar, herkes gelmez zaten. Bu delikanlı sofrası, adı üstünde, dedi Kasım Hoca.

Cemaat dağılıyordu. Yaşlılar:

– Hey gidi gençlik hey, diyerek evlerinin yolunu tuttular.

Çilli Cemil, böyle olacağını tahmin etmiyordu. Yaşlı değildi. Bazen gençlerin arasına katılırdı. Ama şimdi ne yüzle gidecekti. Bir anda sinirlenmiş, gezer delikanlıların sepetine el koymuştu.

Köy odası ağzına kadar doluydu. Bazıları oturuyor. Bazıları bir lokma, bir avuç çerez alıp gidiyordu. Çilli Cemil birkaç defa odanın kapısına kadar geldi, geri döndü, içeri giremedi. Osman gidenleri uğurlarken onu gördü.

– Gel Cemil Abi içerisi boşalıyor, dedi. Cemil biraz mahcup,

– Gelsek mi acaba, dedi.

Osman:

– Gel canım burası Halil İbrahim sofrası herkes nasibini yer.

Beraber içeri girdiler. Çilli Cemil, gençlerin neşesine hayran kalmıştı. Bu neşede benim payım niye yok diye hayıflandı. Baş tarafa imamla muhtar oturmuştu. Bir taraftan sohbet ediyor, bir taraftan çerezlerden yiyorlardı.

Çilli Cemil'in aklına, aldığı sepet geldi. Yaptığına pişman olmuştu. Ayakkabılarını giydi.

– Osman, ben birazdan gelirim, dedi. Cevap beklemeden hızlıca dışarı çıktı. Evine gitti. Sepeti ceviz, dut, kömelerle⁽¹⁾ doldurarak geldi. Sepeti Osman'a verirken,

– Bunu evde unutmuşum, alın afiyet olsun, dedi. Gençler Çilli Cemil'i imamın yanına oturttilar. Kasım Hoca, peygamberin toplu yemeklerindeki mucizelerini anlatıyordu.

– Efendimiz'in Hendek Savaşı esnasında kestirdiği bir oğlaktan üç yüz kişi yemiş, doymuştu...

Köşede yanan kuzineden odunların çıtırtısı gelirken, semaverdeki çayın kokusu odayı kaplamıştı.

1. Köme: Üzeri pestille kaplanmış ceviz, badem sucuğu.

BOYUNDURUK

– **D**aha fazla geç kalmadan nehrin kenarındaki tarlayı ekmeliyim. Vakit geçiyor. Yarın da hayırlısıyla orayı bir eksek diye düşündü Kara Ahmet. Yatağında uyumaya çalışıyor, bir taraftan da yarın yapacağı işleri planlıyordu.

Kara Ahmet köyde bakkal işletirdi. Köyde babadan kalma bir dükkanı vardı. Ne ararsan bulunur cinsten bir dükkandı. Çividen çoraba kadar her şey satardı.

Dükkanla çiftçiliği bir arada yürütürdü. Kara Ahmet tarlalarını kendisi eker, hasadını çocukları yapardı. Buğday biçme zamanı o daha çok dükkanda dururdu.

Kara Ahmet, o gün de sabah namazından sonra besmeleyle ahıra girdi. Öküzlere ve diğer hayvanlara ot verdi. Camiden geldiğinde evdekiler de kalkmış olurdu.

İşlerin çok sıkı olduğu bir tohum ekim mevsimiydi. Hemen gitmeli işe başlamalıydı. Tarlaya götüreceği malzemeleri kontrol etti. Ambardan tohumluk buğday çıkardı. Bu arada eşi heybeyi hazırlamıştı. Oyalanıyor, öküzlerin önlerine koyduğu otları yemelerini bekliyordu. Öküzleri çiftle aç olarak götürmezdi. Aç olan hayvanlar yolda başkasının bahçesine, tarlasına girmeye çalışır, huysuz

olurlardı. Hayvanlarına haram yedirmemiş, helal rızıkına haram karışmaması için her türlü tedbiri alırdı.

Öküzleri ahırdan çıkardı. On yaşındaki küçük oğlu uyanmış yanına gelmişti. Kara Ahmet Öküzleri boyunduruğa bağladı. Tohumlukları eşeğe yükleyip oğluyla yola çıktılar. Hava güzeldi. Toprak üç gün önce yağan yağmurla yumuşamıştı. Tam ekim mevsimiydi. Tarlaya giderken köyden birçok kişinin daha çifte gitmekte olduğunu gördüler.

Yolda oyalanmadan gelmişlerdi. Aşağı tarla nehrin kenarındaydı. Verimli tarlaydı. Tarlaya gelirken,

– İnşallah amca oğlu Yusuf orada değildir, diye içinden dua ediyordu. Yusuf la anlaşılamazlardı. Yusuf un tarlası Kara Ahmet'in yanındaydı. Yusuf tarlasını her sürmede komşularının hudutlarını ihlal ederdi. Aşağı, yukarı tarlalardan birer, ikişer pulluk ağzı yeri kendi tarlasına katardı. Kul hakkı, helal-haram lokma anlayışı pek yoktu. Bütün komşularıyla az çok kavgası vardı. Millet ite dalaşmak-tansa çalıyı dolaşmaya razı olmuştu.

Yusuf oradaydı. Tarlasının büyük bir kısmını sürmüştü. Kara Ahmet sabanı koştı. Oğlu Mehmet'i boyunduruğun, üstüne oturttu.

– Bismillah, dedi. Tarlayı sürmeye başladı. İki gün sürerdi işi. Tarlanın alt başına gelince morali bozuldu. Bir “la havle...” çekti. İkinci kez oradan geçerken artık dayanamadı. Sonunda her gün kaybolan kendi toprağıydı. Yusuf, Kara Ahmet’ten uzaktaydı. Kara Ahmet:

– Yusuf, buraya gel, diye bağırdı.

Yusuf yavaşça geldi. Öküzler durmuştu. Kara Ahmet:

– Yine hinliğini yapmışsın. Nerde heyetin diktiği taşlar, dedi kızgınlıkla.

Geçen yıl Yusuf tarlanın sınırlarını değiştirmişti. İhtiyar heyeti gelmiş tarlanın hudutlarını belli eden sınır taşları dikmişlerdi. Yusuf:

– Bilmiyorum, kaybolmuştur.

– Yusuf sınırı değiştirmişsin! Allah’tan kork! Utanmıyor musun yaptığına?

– Sınır böyleydi, dedi. Çok konuşmazdı Yusuf. İnatçı ve sinsi biriydi.

– Diktiğim fidanları da kesmişsin, ellerin kuruyacak bu kötülüklerinden bir gün.

Kara Ahmet, geçen yıl hudut taşları dikilince, oynama olmasın diye iki tarla sınırına ceviz fidanı dikmişti. Yusuf onları da kesmiş, sınırı karıştırmıştı.

– Var mı şahidin benim kestiğime dair, dedi Yusuf.

– Var, Allah şahittir! Bir gün komşularına yaptıkların, çoluk çocuğundan çıkacak diye korkuyorum.

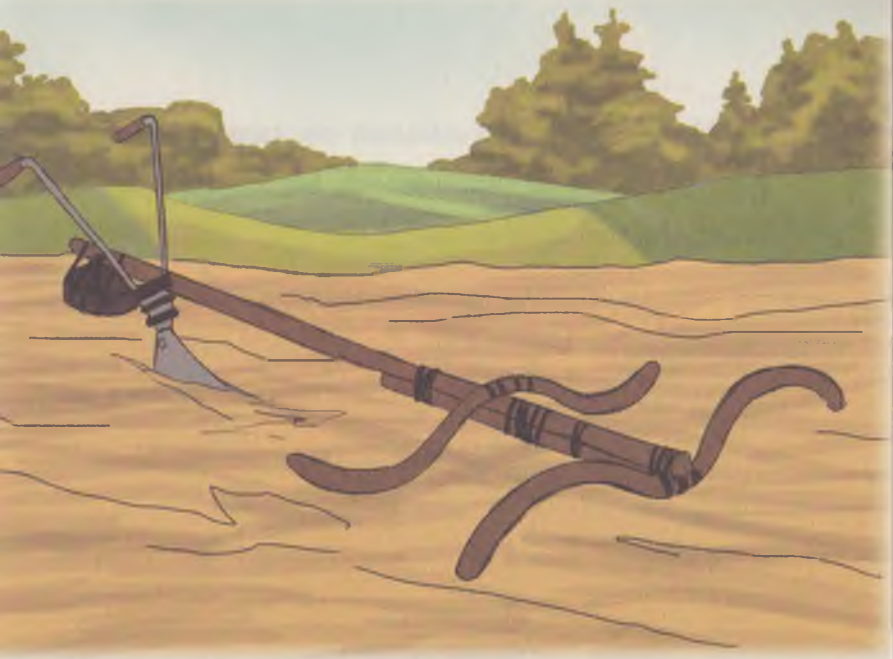
Bağırmalarına çift süren iki üç köylü daha gelmiş, durumun kötüye gitmesi engellenmişti. Kara Ahmet:

– Allah seni bildiği gibi yapsın, dedi. Sabanın başına gitti. Yine olan olmuş, tartışmışlardı.

Öğle olunca öküzleri boyunduruktan çözdü. Oğlu, öküzleri nehrin kenarına otlatmaya götürdü. Oğlu gelince yemek yiyip beraber namazlarını kıldılar.

Akşam olmuştu. Çift takımları olan pulluk ve boyunduruğu tarlada bırakıp, hayvanlarla köye döndüler. Kara Ahmet akşam köy odasına gitti. Olanları muhtara anlattı. Muhtar:

– Ahmet Efendi, Yusuf senin amcanın oğlu, ne yapmamızı istiyorsun, kendi aranızda anlaşın, Yusuf çiğ adam çıktı, sabret düzelir inşallah, deyip ortalığı yumuşatmak istedi. Muhtar, Kara Ahmet gidince Yusuf'u çağırttı. Niçin bu şekilde davrandığını sordu. Yusuf yine her şeyi inkar etti.

Muhtar biliyordu ki bu iş Yusuf'un başının altından çıkmıştı.

Ertesi sabah Kara Ahmet tarlaya gittiğinde çift takımlarını bulamadı. Böyle bir iş ilk defa başına geliyordu. Tarlaya giden pulluk iş bitene kadar orada kalırdı.

Can sıkıntısıyla sağa sola baktı. Yusuf ortada yoktu. Oğlunu öküzlerin yanında bırakıp hemen köye döndü. Muhtara durumu anlattı. Muhtar köyün bekçisini çağırttı. Hep birlikte nehrin kenarındaki tarlaya doğru yola çıktılar. Vakit öğle olmuştu. Tarlaya geldiklerinde nehir tarafından çocuk sesleri, bağırtilar duydular. Hemen o tarafa yöneldiler.

Kara Ahmet'in tarlasının alt tarafından nehir geçiyordu. Nehir orada küçük bir kıvrım yapıyor, gölet oluştuyordu.

Bir öküz tam göletin ortasındaydı. Hayvan çaresiz halde bekliyordu. Çocuklar öküze taş atıp, kenara çıkartmaya çalışıyorlardı. Muhtar:

– Ne oldu çocuklar, Öküz nasıl gitti oraya, diye sordu. Çocuklar:

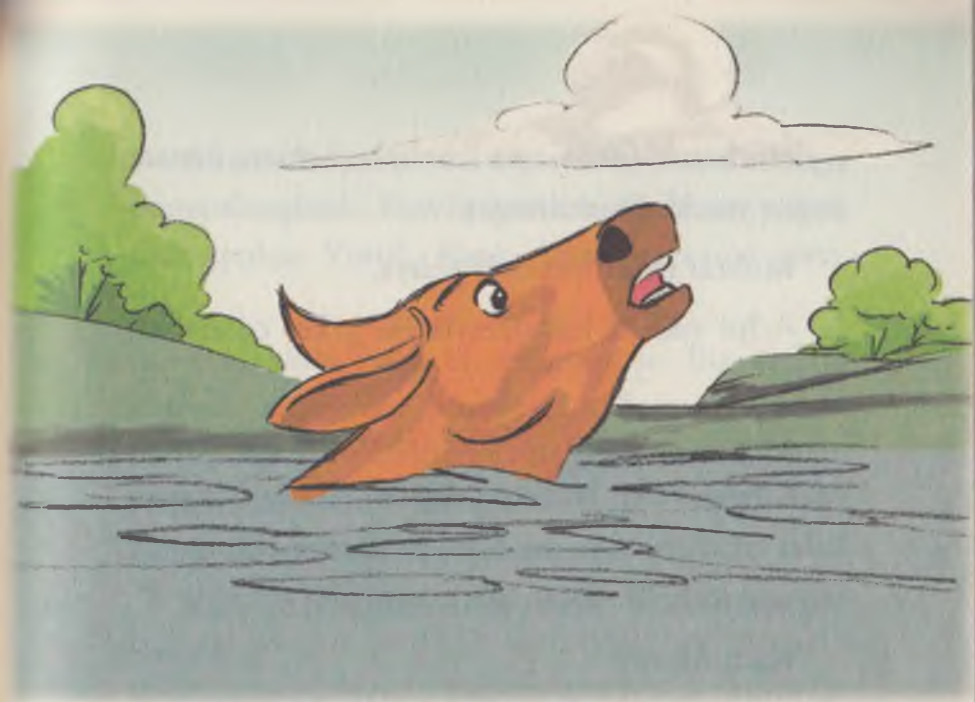
– Yusuf Amcanın öküzü. Nehrin yukarısında oğlu otlatıyormuş. Serinlesinler diye hayvanları suya sokmuş. Sürüklenmiş buraya kadar geldi. Oğlu, Yusuf Amcayı çağırmaya gitti..

Hayvan suyun ortasında zor duruyordu. Suyun üstünde sadece başı vardı. Biraz daha vakit geçse hayvan boğulacaktı.

Muhtar:

– Kara Ahmet bir şeyler yapalım. Hayvan boğulacak dedi. Bu arada çevreden başka köylüler de gelmişti.

Bekçi bir ip buldu. Kement yapıp uzaktan attı, öküzün boynuzlarına ipi geçirdi. O şekilde birkaç kişi ipi asıldılar. Hayvan geriliyor; ama hareket edemiyordu. Ayaklarının sıkıştığına kanaat getirdiler. Bu arada Yusuf da geldi. Manzarayı görünce

yüzü sarardı. Kara Ahmet'i de öküzü kurtarmaya çalışanların arasında görünce iyice garipleşti. Dün yaka paça olduğu adam bu gün malını kurtarıyordu.

Muhtar:

– Birisi suya girsin, öküz ayaklarını bir yere sıkıştırmış herhâlde, dedi.

Gençlerden biri ipi beline bağlayıp nehre daldı. Suya dalan delikanlı biraz sonra “Hayvanın arka ayaklarına bir şey dolanmış, altında kalas gibi bir şeyler var!” dedi. Bunları duyan Yusuf'un yüzü iyice asıldı.

Delikanlıya bir bıçak verdiler. Delikanlı tekrar suya daldı. El yordamıyla öküzün ayağının sıkıştığı

şeyleri kesti. Öküz can havliyle hemen kenara doğru yüzdü. Kurtulmuştu.

Muhtar nehirdeki delikanlıya,

– İpi sudaki kalaslara bağla çekip çıkaralım, dedi.

Delikanlı, atılan ipi kalas zannettiği şeye bağladı. Köylüler hep birlikte çekince çamura saplanan kalas çıkmıştı. Ama bu Kara Ahmet'in pulluğu ve boyunduruktan oluşan çift takımıydı.

Kara Ahmet:

– Bunlar benim pulluğum, dedi.

Muhtar:

– Kim attı bunları buraya. Eski köye yeni âdet mi getiriyorlar. Herkes hoşlanmadığı adamın malını nehre mi atsın derken, Yusuf'a bakıyordu. Yusuf bu bakışlardan rahatsız oldu. Oradan hemen uzaklaştı. Herkes bu işi Yusuf'un yaptığını anlamıştı.

Yusuf, bir önceki akşam Kara Ahmet tarladan ayrılınca çift takımını tarlanın altındaki nehre atmıştı. Pulluk nehir altındaki çamura saplanmıştı. Yusuf'un öküzü suya kapılıp ayağı nehirdeki boyunduruğun iplerine dolaşınca olanlar olmuş, durum ortaya çıkmıştı.

Akşam ihtiyar heyeti toplanmış, Yusuf u karşılarına almışlardı. Yusuf pişmandı. Muhtarın yanından ayrılan Yusuf, Kara Ahmet'in evine gitti. Ona:

– Hakkını helal et emmi oğlu. Biz eşeklik etmişiz. Ağaçlarını ben kestim. Şeytana uyduk. Komşuluğun ne olduğunu bugün anladım. Senin tarlanın etrafını cevizle çevireceğim. İnşallah daha iyi bir akraba ve komşu oluruz, dedi.

Kara Ahmet olanları artık yüze vurmadı. Sadece:

– Dost olmak için ille de bir musibet mi gelmeliydi Yusuf? Yalan dünyadayız. Kefenin cebi mi var? Buradan götüreceğimiz sadece yaptığımız iyilikler, diye cevap verdi.

PEHLİVAN

Herkes onu alkışlıyordu. İhtiyarlar sırtını sıvazlıyor, delikanlılar omuzlarına alıyordu.

- Yaşa, varol!
- Analar ne aslanlar doğurmuş!
- Bileğinin kuvvetiyle kazandı....
- ...

Sesleri arasında geçen seneki rakibi Sinan göründü.

– Benimle daha güreşmedi. Beni yensin de öyle pehlivan deyin, dedi.

Bir anda kalabalık kaybolmuş. Kendini omuzuna alan delikanlılar yok olmuştu...

Annesi:

– Ömer, kalk oğlum, namazı kaçıracaksın, dedi. Gözlerini açtığı anda annesinin onu namaza uyandırmaya çalıştığını anladı. Sessizce:

– Rüya görmüşüm.

– Hayrola oğlum, namazını kıl, sonra anlatırsın. Vakit daraldı.

Güğümden boşalttığı suyla abdest aldı. Soğuk su onu kendine getirmişti. Üstünü giyip sabah namazını kıldı. Camiye gitmek için kapıya yöneldi. Annesi kız kardeşiyle evi topluyordu.

– Rüyanı anlatmadın, Ömer!

– Bayram namazından dönünce anlatırım ana. Çok önemli değil.

– Olsun oğul! Namaz öncesi görülen rüyalar çıkar, der büyükler.

– Namaza geç kalacağım, dönünce anlatırım ana.

Kafasına annesinin “Namaz öncesi görülen rüyalar çıkar” sözleri takılmıştı. Rüyasında, güreşleri kazanmış, pehlivan olmuştu. Ama sonradan Sinan ortaya çıkmıştı.

– Hayırlısı neyse Allah onu nasip etsin, diyerek camiden içeri girdi.

Bugün Ramazan bayramıydı. Öğlen namazından sonra, beş köyün alışveriş merkezi gibi kullanılan Köprübaşı'nda Ramazan bayramlarında gençler güreş tutardı. Her köyden üçer beşer pehlivan bu güreşlere aylar öncesinden hazırlanırdı.

Hocagilin Ömer bu yıl köyde bu güreşler için en gözde isimdi. Geçen yıl, son güreşte Akpınar köyünün pehlivanına yenilmişti.

Camideki bayramlaşmadan sonra babasıyla eve doğru yürüyorlardı. Babası:

– Nasıl hissediyorsun kendini, bir yerin falan ağrıyor mu?

– İyiyim baba, bir şeyim yok elhamdülillah.

– Öğlene kadar köydeyiz. Öğlen namazını Köprübaşı'nda kılarız. Sonra meydan senin.

Ömer evde anasının elini öpmüş, bayramlaşmış, duasını almıştı. Annesi:

– Allah güç kuvvet versin, emeklerini boşa çıkarmasın. Allah niyetine eriştirsin. İnşallah pehlivan olursun, diye dua etmişti. Annesi ve kardeşleri güzel bir sofraya hazırlamıştı. Ömer karnını güzelce doyurdu.

– İyice karnını doyur, öğlene bir şey yemeyeceksin.

– Sonra tıkanırım baba, doydum, dedi Ömer.

Öğlene doğru Köprübaşı'na doğru dolmuşla yola çıktılar. Dolmuşçu Tekin, Ömer'den birkaç yaş büyüktü. Tekin:

– Bu sene iyi hazırlandın herhalde Ömer? Okulun odunlarını senin yardımını söylüyorlar?

– Öyle oldu, dedi Ömer. Babası söze karıştı.

– Her gün omzunda bir kütükle dereye koştu, durdu. Bu sene çok çalıştı.

– Halit Ağam, sen de iyi bakmışsın Ömer’e diyorlar?

– Doğru, Tekin oğlum, iki tane koç yedirdim. Helâl olsun. Geçen seneki pehlivanlığın köyden gitmesini hazmedemiyorum. Bizim sülâle güreşçidir. “Halit pehlivanın oğlu yenildi.” demelerine dayanamıyorum. Ömer’le bu güreşlere iyice hazırlandık.

– Umudumuz Ömer’de Halit Ağam, kazanır inşallah.

Güreşin yapılacağı taze çimli çayırılık alan iplerle çevrilmişti. Beş köyden gelen güreşçiler ve seyirciler etrafı doldurmuştu. Herkes buraya er meydanı olarak bakar. Kendine güvenen meydana çıkardı.

Güreşi muhtarlar organize eder, eskiden pehlivanlık yapmış cazgırlar yönetirdi. Bir yerde güreş olur, bir defa yenilen elenirdi. Güreşin iki şartı vardı. Bekâr ve henüz askere gitmemiş olmak. Kara kucaktı. Öyle beş, on kilo farkına bakılmazdı.

Muhtarlardan yaşlı olan,

– Güreşecek olanlar isimlerini yazdırsın, dedi.

Güreşleri kazanacak olan pehlivana verilecek hediyeler muhtarların önündeki masada duruyordu. Bir miktar paranın yanında değişik hediyeler de vardı. Hediyeleri daha çok Almanya'dan izine gelen gurbetçiler getirmişti. En son Almancı Murat Efendi kolundan saatini çıkardı.

– Pehlivana şu altın saatimi vereceğim, dedi.

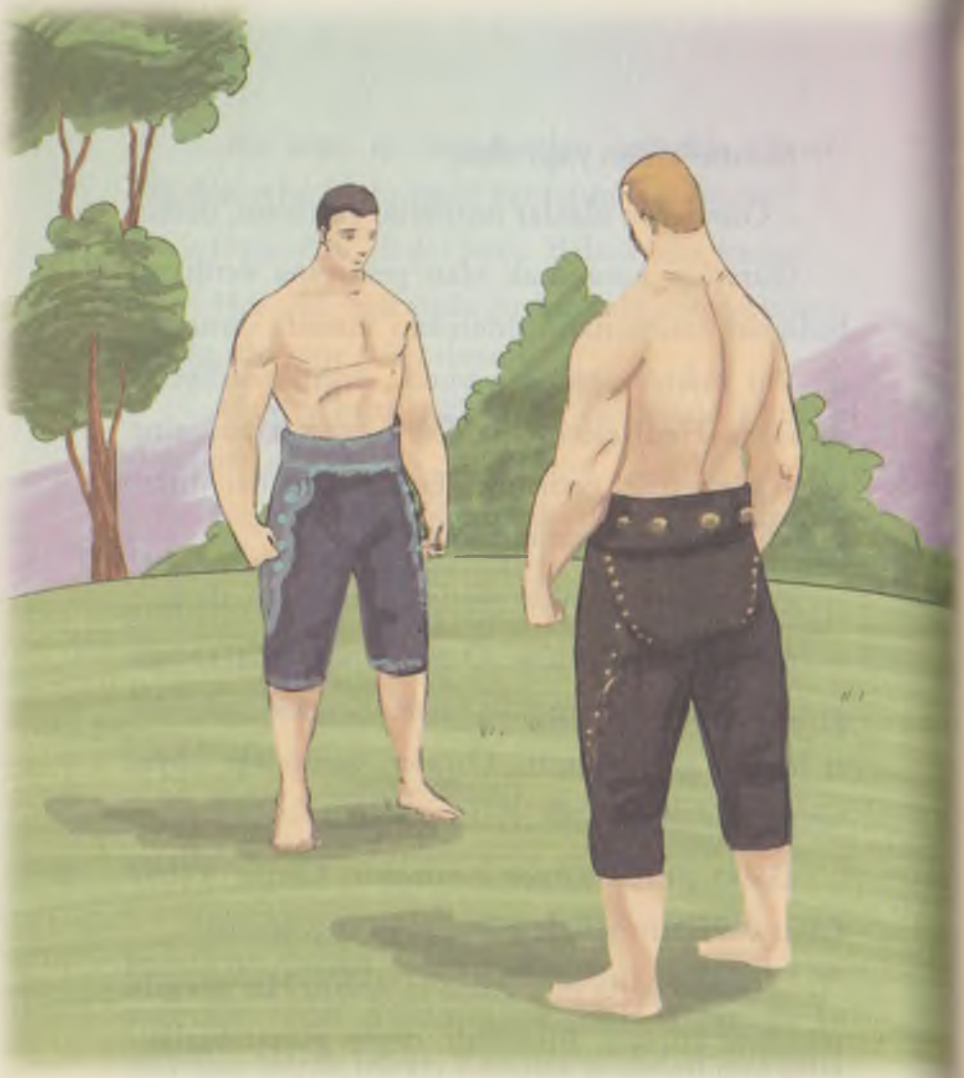
Güreşler başlamıştı. Ömer'in üzerinde sadece geniş keten bir pantolon vardı. Kuvvetli adaleleri hemen görülüyordu. Ortanın üstündeki boyu, vücuduyla orantılıydı.

İkinci güreşi Ömer tutmuştu. Cazgır Yahya Çavuştu. Kalın sesiyle güreş peşrevi çekiyordu.

– Güreşçilerin piri, Allah'ın Aslanı Hz. Ali gibi merdane güreşin, Bismillah, deyip güreşi başlatıyordu. Güreşçiler tokalaşmanın ardından,

– Bismillah, deyip başlıyorlardı.

Ömer bu kaçınıcı güreşi olduğunu unutmuştu. Bazen bir dakika bazen beş dakika sürüyordu. Sonucun hep aynı olduğunu biliyordu. Rakip tuş olana kadar güreşe devam ediyorlardı.

Ömer bu güreşlerin son güreşi olduğunu biliyordu. Güzün askere gitmeden önce yörenin pehlivanlığını kazanmak istiyordu. Bu bir şeref meselesiydi. Çoruh'ta yazın yüzerken kumda güreş tutardı yaşlılarıyla. Hiç kimse Ömer'le baş edemezdi. Ömer bazen,

– İkişerli gelin, der meydan okurdu. Diğerleri bunu gururuna yediremez, birlikte şakayla Ömer'i suya atarlardı.

Dutların altındaki çimenlik alan, kalabalıktan ve güreşçilerden dolayı ezilmişti. Sıcak bir ilkbahar ikindisiydi. Güreşler bütün hızıyla sürüyordu. Ömer her güreşten sonra beş dakika dinleniyor, sonra ismini duyunca tekrar meydana çıkıyordu. Bir ara babası,

- Ömer dört kişi kaldınız, dedi.
- Hangi köyden diğerleri?
- Biri Koplu Şaban, diğerlerini tanımıyorum.
- Bizim köyden kimse kalmadı mı?
- Sadece sen varsın.
- Sinan da yenildi mi?
- Evet, Koplu Şaban, Sinan'ı yıktı.

Geçen yaz nehirde yüzerken Şaban'la güreş tutmuşlardı. Şaban'ı yenmişti. Ama Şaban'ın Sinan'ı yenmesini anlayamadı.

Bir tur güreş daha olmuştu. Pehlivanlık güreşini Ömer'le Koplu Şaban yapacaktı. Şaban Ömer'e göre daha kiloluydu. Finalden önce yarım saat ara verdiler. Köyün eski pehlivanları Ömer'in yanına gelip taktikler veriyordu. Ömer bunları fazla

duymuyordu. Sadece başını anladım dercesine sallıyordu. Ömer'in çalıştırıcısı babasıydı. Halit Ağa askerde ordu adına minder güreşi yapmıştı. Çok farklı oyunlar bilirdi. Ömer'e:

– Sen daha atiksin. Şaban kuvvetli fakat hantal görünüyor. Onu ayaktayken yere devirmen lâzım. Alta düşme yoksa ezilirsin. Ayakta bir Maraş sarması vur. Düşünce boyunduruk at çevir.

Köprübaşı esnafı da dükkanlarını kapatıp güreşin olduğu yere gelmişti. Ömer'i tanıyorlardı. Herkes geçen sene Ömer'in şanssız bir şekilde pehlivanlığı kaybettiğini biliyordu. Her taraf seyircilerle dolmuştu. Ömer'in son güreşiydi; ya pehlivan olacaktı ya da artık güreşmeyecekti. Yaşlı tecrübeli cazgır güreşi başlatmıştı.

Ömer “Bismillah” derken annesinin sabah yaptığı duası aklına gelmişti. Duayı hatırlayınca güreşi kazanacağına dair içinde bir his uyandı. Sanki gücü bir kat daha artmıştı. Şaban bacaklarına dalmak istiyordu. Ömer atik davranıp Şaban'ın etrafında dönüyordu. Babasının dediği gibi Şaban'ı Maraş sarmasıyla havalandırmış, ters bir şekilde düşürmüştü. Üzerine düşen Ömer'in ağırlığıyla bir kat daha ezilen Şaban sersemleşti. Şaban bu oyunu ilk defa görmüştü. Bu durumdan Ömer hemen

yararlanmış, boyunduruğu vurmuştu. Şimdi iki delikanlının kuvvet yarışını herkes heyecanla seyrediyordu. Şaban çok dayanamadı. Sırtında çimenlerin yeşil izleri kalmıştı. Ömer pehlivandı. Şabanı yerden kaldırırken Ömer,

– Beni niye uğraştırdın. Geçen yaz Çoruh'un kenarında seni yenmiştim dedi. Şaban ses çıkarmadı.

Kendi köyünün gençleri Ömer'i omuzlamıştı. Aynı rüyada gördüğü gibiydi.

Muhtarlar Ömer'i tebrik etmiş, hediyelerini vermişti. Yıl boyunca buraların pehlivanı Ömer'di. Ömer'in isminden önce, artık pehlivanlığı gelecekti. Herkes onu,

– Pehlivan hele gel, pehlivan aşağı, pehlivan yukarı...

– Pehlivan otur... diye çağıracaktı.

İsmi bir süre unutulacaktı. En güzel hediye köylünün ona gönlünde verdiği "Pehlivan" makamıydı. Eski pehlivanlardan Topal Osman,

– Ömer Pehlivan! O oyunu kimden öğrendin? Bizde öyle oyun yoktur, diye sordu.

– Babam öğretti.

– Halit Ağa kimseye öğretmediği bir şey saklamış oğluna, dedi Topal Osman.

En son Halit Ağa oğlunun sırtını sıvazladı. Ömer babasının elini öptü. Almancı Murat Efendi Halit Ağa'ya,

– Pehlivanın ilk yemeği benden. Şöyle bir güzel kuzu çevirtirelim, Ömer Pehlivan çok yoruldu, dedi.

Ömer dutların altında kurulan sofraya otururken anasının duasıyla bu güreşleri kazandığını hissetti. Belki anası sabahtan onun kazanacağını biliyordu.

SU ARKLARI

– **E**y ahali! Duyduk, duymadık, demeyin Yarın su arkları temizlenecek. Her haneden bir kişi gelecek.

Caminin hoparlöründen üç defa bu duyuru tekrarlandı. Herkesin pür dikkat akşam ezanını beklediği bir anda Bekçi Musa gür sesiyle mikrofona muhtarın yazdığı metni okuyordu. Duymayan kalmamıştı. Muhtar Ahmet, cami önünde ayakta cemaatle konuşuyordu.

– Ağalar yarın iş çok. Millet, çoluk çocuğu göndersin. Eli kazma kürek tutacak delikanlılar gelsin. İşi bitiremezsek bir gün daha köylüyü alıyoruz.

Hasan Emmi:

– Haklısın Muhtar. İş güç zamanı, çamurdan adama ihtiyaç var. İş yarın bitmeli. Gelmeyen hanelere yevmiye yazalım.

Muhtar:

– Olur mu Hasan Emmi! Köyün her seneki işi, herkes bağını, bostanını sulayacak, gelmeyenleri sonra düşünürüz. Kamil Ağa biraz endişeli olarak,

– Muhtar, geçen hafta gelen sel, su arkalarının başını tamamen tıkamış. İşi sıkı turalım. Sonra, demedin deme.

Muhtar Kamil Efendiyi destekler halde,

– Tamam Kamil Ağa, namazdan sonra heyeti toplayıp işi plânlayalım, dedi. Sonra da Bekçi Musa'ya Yüksek sesle seslendi.

– Bekçi Musa, Bekçi Musa!

Musa duyuruyu yapmış, minarenin merdivenlerinden yeni inmişti. Kendine seslenildiğini duyunca, o tarafa ilerledi. Muhtarın sesini tanımıştı.

– Buyur Muhtar Ağa!

– Musa, ihtiyar heyetine haber ver, yatsıdan sonra yarınki imece için toplanacağız.

– Olur Muhtar Ağa, ben hepsini hemen bulur söylerim, deyip ayrıldı Bekçi Musa.

Ezanın okunmasıyla caminin önündeki herkes camiye girdi.

Yaz yeni yeni kendini gösteriyordu. Arpaların başakları sararmaya başlamıştı. Taşlı dereden akan

su iki yakadan arklara bağlanır, köylü bu suyla bostan ve ağaçlarını sulardı. Kış boyunca yağmur ve kar sularının getirdiği toprak ve taşlarla dolan su arkları, yaz başı köylüler tarafından imece usulü temizlenirdi.

Muhtar heyeti toplamıştı. Arkları kısım kısım böldüler. Her heyet azası, temizleteceği kısmın sorumluluğunu aldı. Her azanın yanında çalışacak haneler belliydi. İş plânlanmış, heyet rahatlamıştı.

Kâmil Ağa kıdemli azalardandı. Adı gibi kâmil biriydi. Böyle işlerde öne çıkar, bu işin bir hayır işi olduğunu vurgulardı.

Sabahleyin kazmasını, küreğini alan köylüler cami avlusunda toplanmaya başladılar. Adamları toplanan azalar caminin önündeki meydandan ayrılıyordu.

Kamil Ağanın grubundan gelmeyen üç kişi vardı. Kamil Ağa, gelmeyenler için haberci gönderdi. Gelmeyenlerden birisi Kuru Abdi'ydi. Ters bir adamdı. Böyle toplu işlere katılmaz, daima bir mazeret bulurdu. Geldiği zaman da milletin kafasını şişirir, işten çok lâf ederdi.

Çağırmaya giden delikanlı,

– Kamil Ağam, Abdi Ağa geliyormuş, yolda karşılaştık, dedi.

Kamil Ağa:

– Hadi öyleyse yola çıkalım o halde.

Abdi ağa gelmişti. Kırk beş yaşlarında, ince, kara kuru bir adamdı. Yanında küçük oğlu Yaşar vardı. Abdi Ağa:

– Salamünaleyküm Kamil Efendi, nedir yine bütün milleti topladınız. DSİ neden yapmıyor bu işleri, dedi.

– Abdi Ağa, devlet arkları yaptı, biz dolan taşı toprağı temizlemeye gidiyoruz. Allah devletten razı olsun, eskiden arkları kazardık. Şimdi beton oluklar var, unuttun mu, diye cevap verdi Kamil Ağa.

– Ben onu bunu bilmem, muhtar muhtar olsa, DSİ gelir temizler.

– Muhtarın günahını alma Abdi Ağa. Şu köyün içinde hep beraberiz.

Konuşarak yol ayrımına kadar geldiler. Kamil Ağanın ekibi karşı yamaçtaki arkları temizleyecekti. O tarafa döndüler. Abdi Ağa:

– Kâmil efendi, bizim hane adına Yaşar gelecek, benim başka işim var, dedi.

Yaşar on bir yaşındaydı. Kamil Ağa baştan beri Kuru Abdi'nin nasıl geldiğine zaten şaşırırmıştı.

Kızsa bir şey değişmeyecekti. Diğer köylüler de biraz ileride durmuş Kamil Ağayı bekliyorlardı. Yine de bir şey demeden duramadı.

– Abdi Ağa; sen de su sulayacaksın. Şu sabinin yaptığı işten ne çıkar?

– Kamil Efendi, hane başına adam istediniz. Aha size adam! Benim kadar çalışır, dedi Abdi Ağa.

– Abdi Ağa, bu köyün ortak işi. Bu işlerden kaytarman doğru değil. Köylünün ahını alıyorsun. Kimse sana bir şey demez, yapmaz da; ama şu çocuklara haram yedirme, dedi Kamil Ağa.

– Kamil Efendi uzatma, isim var. Oğlan yerime gelsin, dedi. Yürüdü. Bu arada birkaç delikanlı yanlarına gelmişti. Kamil Ağanın, Abdi Ağaya lâf anlatamadığını anlayınca,

– Bırak Kamil Ağam gitsin. Oğlunu da götürsün. Biz Yaşar'ın yapacağı işi yaparız. Yalvarma şu hak, hukuk bilmeze dediler. Abdi Ağa, sanki bunu bekliyormuş gibi:

– Yürü len Yaşar! Bunlara iyilik yaramaz, deyip gittiler. Kamil Ağa:

– Haydi arkadaşlar, moralinizi bozmayın. Hayır işine gidiyoruz. Sahabe efendilerimiz yoldaki taşları kaldırırlardı. İnsanların daha rahat yürümeleri için

hizmet ederlerdi. Hz Ömer kendisi Medine sokaklarındaki taşları, Müslümanların ayağına zarar verir diye toplardı. Niyetimiz sağlam olsun. Hem köylünün işi olsun, hem hayır kazanalım, dedi.

Gençlerle arkların başına geldiler. Yol boyunca Kamil Ağa gençlere konuşmuş, moralleri düzelmişti. Abdi Ağayı unuttular. Kamil Ağa kâh kürekle, kâh kazmayla çalıştı. Muhtar, öğle vakti bütün çalışan grupları dolaşmış, işin gidişatına bakmış, çalışanlara helva dağıtmıştı. Abdi Ağanın bahçesinden geçen arka, kimse dokunmak istememiş, Kamil Ağa orayı kendi temizlemişti. Yarın su arka verilecekti.

Akşam ezanı okunurken iş bitmişti. Herkes küreği omzunda yorgun ama birlikteliğin verdiği rahat ve huzurla köye doğru yürüyordu. İşin bitmiş olması herkesin yüzüne bir tebessüm getirmişti.

Köye yaklaşmışlardı. Şoför Ömer'in cipi, köye doğru toprak yolun tozunu kaldırarak tırmanıyordu. Kamil Ağa cipin içinde Abdi Ağanın yatar hâlde uzandığını gördü. Yanında büyük oğlu vardı. Cip geçip gitti. Abdi ağanın oğlu Yaşar koşar adım köye gidiyordu.

Kamil Ağa

– Yaşar, oğlum ne oldu. Anlat Hele.

– Kamil Emmi, babam ağaçtan düştü, dedi Yaşar, tıknafes halde.

Kamil Ağa:

– Nerede, nasıl oldu?

– Sabah sizden ayrılıp kavaklığa gittik. Babam kavakları budayacaktı. Daha ilk kavağa çıkmıştı. Nasıl oldu görmedim. Babam yere düştü. Şoseye çıkıp yardım çağırdım, kazaya, hastaneye kaldırdılar. Sabahtan beri hastanedeyiz. Oradan geliyoruz. İki ayağı kırıldı. Alçıya aldılar. İki ay kırıdamayacakmış, dedi.

– Tamam oğlum, geçmiş olsun, Allah beterinden saklasın, dedi Kamil ağa.

Yaşar koşar adım uzaklaştı. Kuru Abdi köyde gençliğinden beri kavak budardı. En büyük cevizlere pervasızca tırmanır sırik sallardı. Kamil Ağa, Abdi'nin nasıl düştüğüne şaşırdı. Ama neden düştüğünü de biliyordu. Gençlerin ahı tutmuştu.

Delikanlılar:

– Allah beterinden saklasın, inşallah Abdi Ağa neden başına böyle bir iş geldiğini anlar, dediler...

ORMAN CEZASI

Eylül ayının ortasıydı. Kırklıkçı Yusuf ve oğlu yemekten sonra baltaları, ipleri aldılar. Eşekleri önlerinde meşeye doğru yola çıktılar. Meşeden kışlık odun edeceklerdi. Muhtar geçen gün, cami hoparlöründen,

– Meşeden odun edecekler, perşembe günü gidip beş hayvan yükü odun etsinler. Kimse yaşı ağaca dokunmayacak. Her hane bir yük de okul için odun getirecek, diye bekçiye ilân ettirmişti.

Kuşluk vakti meşeye varmışlardı. Her taraftan balta sesleri geliyordu. Kuruyan ağaçlar kesiliyor,

yaş ağaçların alt dalları budanıyordu. Yerler kuru dallarla doluydu. Baba oğul kısa zamanda götürebilecekleri kadar odun kestiler. Kırklıkçı Yusuf, oğlunu odunların yanında bırakıp meşeyi dolaşmaya başladı.

Ardıçlar, pelitler, gürgenler meşenin her tarafını kaplamıştı. Dağın eteğindeki büyük meşe her yıl köyün odun ihtiyacını karşılardı. Yusuf Ağa odun kesilen yerden iyice uzaklaşmış, dere yatağı içine gelmişti. Orada birkaç taze pelit fidanının kesildiğini fark etti. Etrafa dikkatlice baktı. Sık gürgenlerin arasında saklanmış taze pelitleri görünce gayrî ihtiyarî,

– Hangi zalim el kesti bunları, dedi.

Bilek kalınlığında bir iki metrelik pelitler tazeydi, yeni kesilmişti. Meşenin bu kesiminden odun yapmak yasaktı. Taze pelitleri kesen zaten odun niyetine kesmemişti. Ama daha iki yaşındaki bu pelitlere yazık olmuştu.

Yusuf Ağa:

– Bunları kesen, elbet almaya gelecektir. Bak ben sana ne edeceğim zalim adam, İnşallah bizim köyden değildir. Yaş fidanları kesmiş. Bizde böyle vicdansız çıkmaz.

Yusuf Ağa oğlunun yanına döndü. Kestiği odunları hayvanlara yükleyip, meşenin çıkışına geldiler. Bekçi Davut her ihtimale karşı, çıkan hayvanları kontrol ediyor, hanelerin aldığı odunu yazıyordu.

Yusuf Ağa:

– Bayram, sen hayvanları al git. Ben akşama gelirim, Davut emminle işimiz var, deyip oğlunu gönderdi.

Sonra meşede gördüklerini Bekçi Davut’a anlattı. Bekçi Davut:

– Vay! Kara gönüllüler. Nasıl kıymışlar o canım fidanlara, dedi.

– Kesmişler Osman gardaş, hem de iki hayvan yükü kadar var.

– İhtiyaçtan değil, satmak için kesilmiş dese-ne.

– Biraz öyle gibi. Ne yapacağız şimdi?

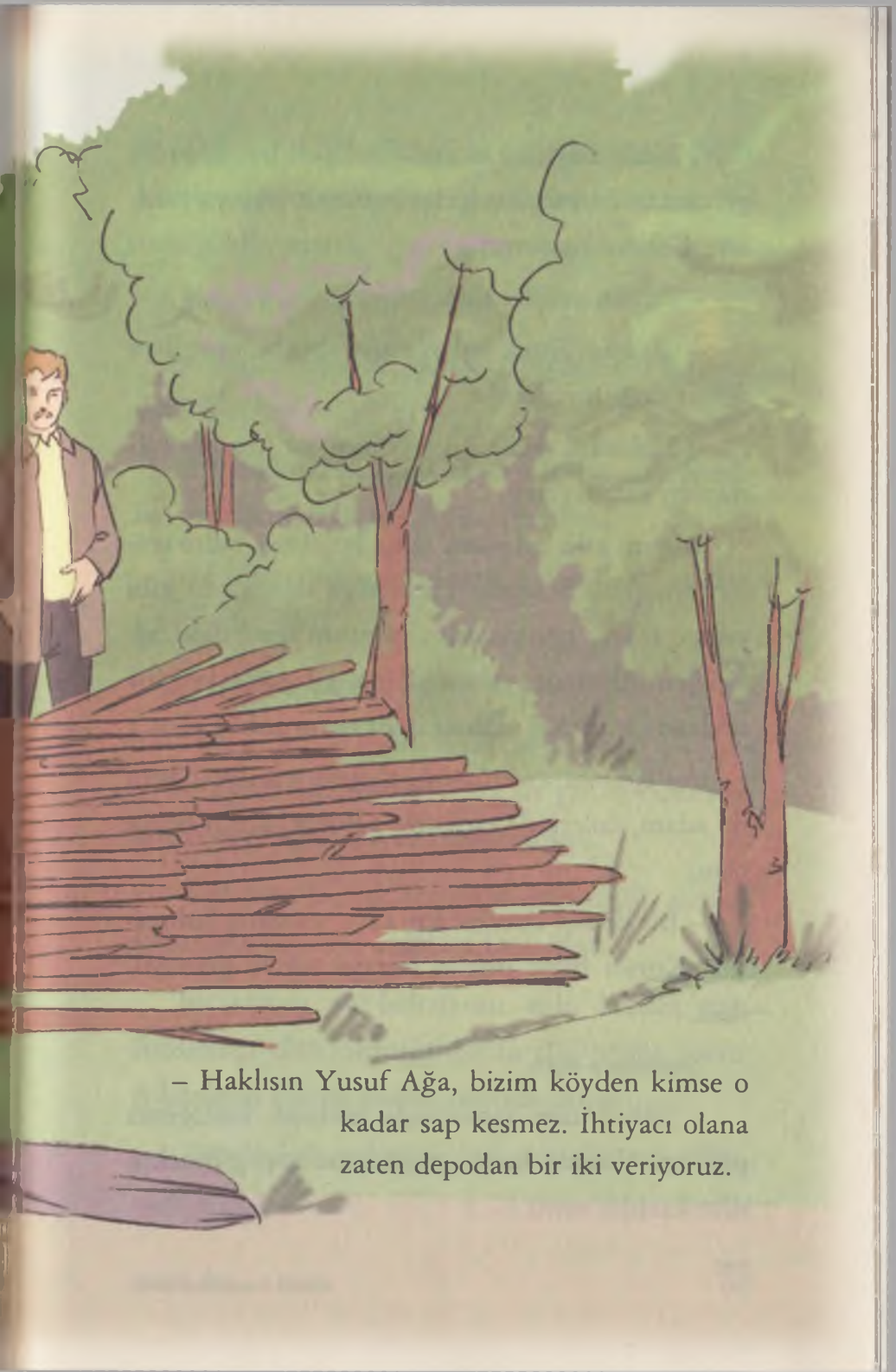
– Kesenler onları almaya gelecek elbet.

– Mutlaka gelirler.

– Biz buradayken adam gelmez ki!

– Kesenler bizim köydense buradan çıkar. Başka köydense kestiği pelit saplarını patikadan aşırır gider.

– Haklısın Yusuf Ağa, bizim köyden kimse o kadar sap kesmez. İhtiyacı olana zaten depodan bir iki veriyoruz.

– Bizim köylüler buradayken pelitleri kesenler gelmez. Meşe boşalsın gidip o çevrede pusuya yatalım. Gelince bastırırız.

– Bugün gelirler mi?

– Gelirler. Şimdi onlar, sapları biz buluruz diye dokuz doğuruyorlardır.

– Haklısın, dediğin gibi olsun, şu kendini bilmezleri yakalayalım.

Akşam gün batarken meşe boşalmış, balta sesleri dinmişti. Bekçiyle Yusuf Ağa da gidiyor gibi yapıp, tekrar görünmeden meşenin içine daldılar. Kesilen fidanların yakınında sık gürgenlerin içine saklandılar. Bekçi silâhını hazır tutuyordu.

Ay ışığının aydınlattığı meşeye yatsıya doğru iki adam, önlerinde eşeklerle geldiler. Uzun boylu olan,

– Biz de sap kesmek için tam zamanını bulmuşuz. Köyün hepsi bugün buraya oduna gelmişti, dedi.

Şişmanca olan,

– Sabah tam zamanında sakladık kestiğimiz pelitleri. Yoksa o kadar çalışmamız boşa gidecekti, diye karşılık verdi.

Hemen ardıcılardan arasına girip kestikleri balta, kürek saplarını çıkardılar. Aceleyle eşeklerin taylarına yüklüyorlardı.

Bekçi Osman gür bir sesle,

– Kıpırdamayın yakarım, kaldırın ellerinizi, dedi.

Adamlar şaşırılmıştı. Geri dönüp kaçmak istediler. Arkalarında Yusuf Ağa duruyordu.

– Olduğunuz yerde durun, yoksa bekçi sizi kuş gibi vurur, dedi.

Adamlar çaresiz ellerini kaldırdılar. Bekçi Osman:

– Yusuf Ağa, üstlerini ara da yanlış yapmayalım. Yusuf Ağa adamları tanımamıştı.

– Osman bunlar bizim köyden değil, derken adamların üstlerini aramaya başlamıştı.

Bıçaklarını ve baltalarını aldı, kenara attı. Birisinden silâh çıkmıştı. Silâhı alıp beline soktu. Adamların ellerini önden bağladı. Sonra:

– Söyleyin bakalım vicdansızlar! Bu kadar fidanı niye doğradınız?

Adamlardan ses seda çıkmıyordu. Yasak bir iş yapmışlardı, ama suçüstü yakalanmışlardı. Bekçi Osman adamların yüzünü tanımaya çalışarak,

– Adınız ne sizin, hangi köydensiniz?

Uzun boylu olan:

– Esenyel köyündensiniz. Benim adım Yavuz, onun da Cafer, dedi.

– İhtiyacınız varsa bir iki tane kesseydiniz, bu kadar fidana acımadınız mı?

– Oldu bir kere Ağam! Kusurumuzu bağışlayın, dedi şişman olan Cafer.

– Yok öyle şey. Kaç tane fidan kestiniz, dedi Yusuf Ağa.

– Seksen kadar var.

– Yani seksen cana kıydınız ha, ben sizi seksen defa öldürsem rahatlamam, dedi Bekçi Osman.

– Etme ağam, cahillik oldu bi kere, dedi Yavuz.

– Bunlara ne ceza verelim Yusuf Ağam?

– İlk önce bunları köye götürelim. Götürürken orman cezası verelim. Kestikleri fidanları sırtlarına yükleyelim onlar taşısin.

Bu fikir Bekçi Osman'ın hoşuna gitmişti.

– Hay aklınla bin yaşa Yusuf Ağa. Yarın jandarma bunların cezasını verir. Ama bizim cezayı ömrü billah unutmazlar.

Adamların yalvarmaları işe yaramadı. Yusuf Ağa fidanları denk hâline getirip adamların sırtlarına vurdu. Bekçiyle Yusuf Ağa eşeklere bindiler. İki orman hırsızını önlerine katıp köye kadar getirdiler. Yavuz ve Cafer, sırtlarında kestikleri fidanlar kan ter içinde köye bitkin hâlde ulaştılar. Yolda sırtlarındaki odunları atıp kaçmak istemişlerdi. Bekçi Osman korkutmak için önlerine ateş edince adamlar bekçinin şakası olmadığını anlayıp, benizleri atmış halde tekrar dekleri sırtlamışlardı. Köye kadar yalvarmışlar, bir daha böyle bir şey yapmayacaklarına yemin etmişlerdi. Ama Bekçi Osman dinlemedi.

Dört saatte köye geldiler. Muhtara haber verdiler. Muhtar kesilen pelit fidanlarını görünce,

– Yazıklar olsun sizin gibi insanlara, dedi.

Adamların ayakta duracak hâlleri yoktu. Bekçinin korkutması, Yusuf Ağanın cezası onları

bitirmişti. Kaçakçıları hemen jandarmaya teslim ettiler.

Kesilen taze pelit fidanları bir süre caminin avlusunda durdu. Kimse dokunmamış, alamamıştı. Uzun zaman sonra köyde vefat eden kimsesiz bir garibin mezarına mertek olarak uzatıldılar.

